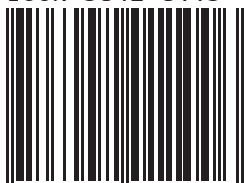

ИНФОРМАТИВНО-СТРУЧНИ ЧАСОПИС
за
професионално деловање практичара
предшколског васпитања и образовања

ПРАСКОЗОРЈЕ

бр 4 /2025.

ISSN 3042-0113

9 773042 011006 >

ПРАСКОЗОРЈЕ- 4

РЕДАКЦИЈСКИ КОЛЕГИЈУМ

ГЛАВНИ УРЕДНИЦИ

Слободанка Радосављевић, 0628883800

Љиљана Драгутиновић, 0641212722

Марина Аризановић, 063370488

Марија Шћепановић, 0644852509

СТАЛНИ САРАДНИЦИ

Сузана Миловановић

Марија Старчевић

Сања Мирковић

Марија Милић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИЦИ

Слађана Драшковић,

Далиборка Месар,

Жаклина Ђурић,

Марина Гвозденовић,

Маја Радујков

УРЕДНИЦИ

Весна Нушић,

Нела Дујић,

Гордана Лазаревић,

Оливера Дишић

ОДГОВОРАН ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ

Ана Штерјоска

САРАДНИЦИ

чланови Управних одбора окружних удружења васпитача, мед сестара, сарадника, представници Филозофских факултета, Високих школа за образовање васпитача, Министрства просвете, ЗУОВ, ЗВКОВ, локалних самоуправа

- рукописе се достављају на мејл urednistvosavez2024@gmail.com
- часопис је непрофитан
- излази два пута у години

Поштовани сарадници,

Управо читате часопис ПРАСКОЗОРЈЕ који се бави промоцијом предшколског васпитања и образовања и професионалног деловања практичара.

Странице часописа стоје на располагању свима који се баве васпитно-образовним радом у предшколској делатности за:

- * информисање о актуелностима у предшколској делатности;
- * процену властитих компетенција у димензијама знања, умења и вредности.;
- * професионални развој (увођење у посао, полагање испита за лиценцу, стручно усавршавање и напредовање);
- * креирање стручног усавршавања и средине којом се подржава рефлексивна пракса васпитача;
- * планирања и праћења свог професионалног развоја у циљу развоја професије васпитач.
- * оснаживање васпитача за суочавање са конфликтима, стресом, проблемима и новим ситуацијама и изазовима
- * грађење односа повезаности са колегицама кроз уважавање, оснаживање, емпатију, осећања, иницијативе, развоју самосталности и самоконтроле
- * **циљ-** Грађење и унапређивање квалитета професионалних односа повезаности стручних радника предшколске делатности у васпитно-образовном систему и ван њега.

Позивамо професоре, сараднике, директоре, стручне сараднике и сараднике, васпитаче и медицинске сестре васпитаче предшколских установа Републике Србије да учествују у стварању стручно-информативног часописа за предшколце ПРАСКОЗОРЈЕ слањем једног текста, стручног рада-краћег есеја и сл.

тех уредник
Сл. Радосављевић

*Растимо и стварајмо нове почетке,
сањајмо нове снове и надајмо се сваки
пут неком новом дану који почиње
ПРАСКОЗОРЈЕМ.*

Слободанка
Матић Радосављевић

ИНТЕРВЈУ

са председником Управног одбора Савеза удружења васпитача Србије

Разговор водила
Марина Јаковљевић,
Просветни преглед

За почетак ћу Вас замолити да ми у кратко напишете нешто о себи и свом професионалном развоју. Када сте почели да радите и где, у којим сте све установама радили, како сте се одлучили за рад с децом...

• Рођена сам у најлепшем поморавском селу на свету у Лугавчини крај Велике Мораве. Као најстарија од четворо деце, имала сам посебну одговорност, да осветлим образ угледној породици. Живот на селу је нудио богатство исконских вредности, могућности да радећи истражујем, сазнајем, стварам. Као дете, веома рано, одлазила сам са родитељима на њиву и учествовала у пословима који су често били и изнад мојих физичких могућности. То ме је суочавало са сагледавањем стварања и одржавања живота људи, биљака и животиња и борбом за опстанак у различитим, па и у немогућим условима. Схватила сам да треба безусловно дати да би добио. Питање професионалног опредељења је било решено још на почетку

школовања. Желела сам да будем учитељица. То сам постала и остала. Студије ми нису донеле нешто много више, осим то да сам имала посао у граду на обали Дунава, у коме живим.

Ја сам усмерила своје мисли на разумевање детета и васпитача, а највише на заједништво свих стручних радника предшколске делатности у нас.

Председник сте Управног одбора Савеза удружења васпитача Србије, како функционише ово удружење, који су му циљеви, колико чланова окупља...

• Савез удружења васпитача Србије, чији сам ја једна од оснивача, битише већ 21 годину. Главни циљ је подршка професионалном развоју васпитача. Мој посао у Савезу постао је део живота мог, моје битисање. Формирали смо тим који чине васпитачи који улажу заједничке напоре да остваре заједнички циљ. То је синергија поштовања, поверења, знања и вештина свих чланова тима. У нашем тиму сви добијају. Полазна тачака једног креативног бића је сагледавање вредности и налажење начина и могућности да се искористи оно што личност јесте и што уме да уради.

Увиђање потребе оснивања Савеза удружења васпитача Србије је излазак из сопствених интереса и усмерење себе ка путевима узвишених спознаја. Једна од умећа је да користи то што наука и пракса пружају, прилика која нам нуди да постанемо видљиви као професија, У таквој особи спремној на одрицања и реаговања, смисао људском животу даје љубав према деци и људима, љубав према народу и добрима своје земље као враћање дуга својим предходницима и давање зајма будућим генерацијама.

Наш тим је прошао све фазе за протеклих 20 година почев од ступања у међусобне интеракције, постављања заједничких циљева и интереса, одржавања стабилне структуре интеракцијских односа у свим органима Савеза перципирајући себе као целину-заједницу која је утврдила начин рада и вођења, одредила улоге појединаца и договорила се око поделе одговорности и овлашћења поштујући постављене рокове. Највидљивији траг је развојни пут који смо заједно правили, табали, верујући једно другом .

Које све скупове овај савез организује? Какав је одзив васпитача? Које теме доминирају у предатим радовима?

- Ја волим изазове и смело идем ка непознатом видевши у томе шансу за сазнавањем и у то укоренењу своју професионалност. Кључ успешности носим са собом подизањем свести, претварањем мисли у дела, поштовањем саговорника кроз мноштво консултација и уобличавањем и владањем мисаоним процесом умећем стварања и реконструисања визије постављеног циља. Наш Савез удружења васпитача Србије иде малим корацима који уливају сигурност. Организујемо четири стручна скупа годишње. Одзив васпитача је веома велики што говори о потврди потребе за перманентним усавршавањем. Теме иду корак испред пореба праксе васпитача, а у корак са науком.

С каквим изазовима се срећете у организацији активности удружења?

- Изазова увек има и добро је што има отпора и других препрека-то нам даје снагу. Мене радују особе које разумеју тежњу да заједно трагају за новим начином, новим путем приступа проблемима, да је професија васпитач веома важна у нашем друштву, да су васпитачи професионалци који моделују личност детета васпитавајући га да постане снажљив и добар човек, откривајући то у њему. Предшколска делатност је специфична, препозната као национални интерес и предшколски узраст треба схватити као доба неограничених могућности за развој и учење унапређујући разумевање значаја развоја и учења на овом узрасту и да нам је квалитетно предшколско васпитање и образовање заједнички циљ.

Да ли сарађујете с другим удружењима и у чему се огледа та сарадња?

- Успешно сарађујемо са Савезом медицинских сестара и Удружењем сарадника и стручних сарадника предшколских установа Србије. Наш заједнички циљ је: Бољи статус предшколске делатности, васпитача и струковних удружења.

Иницијатор сте да се изгради Дечје село у Моравски конацима. У јуну ћете имати конференцију тамо, да ли нам можете рећи нешто више о томе?

- Дубока једноставност основне идеје је тајна остварења. Дуго је та идеја било у домену тајне о којој се ретко и са реткима причало желећи да се пронађу плодно тло и прави пут покретања идеје - трансфер способности једноставног схватања. Очекивани доживљаји су били само притајени симбол наде за промене!!!

Вредности које желимо да подржимо и из које проистиче циљ програма у дечјем селу РАДОСНИЦА је повратак детета природи и усмерен је на: стицање богата

и разноврсна искуства деце, учење деце свим чулима и целим телом, заједничко учешће деце, деце и одраслих, учење деце кроз игру и истраживање, подстицање различитих начина изражавања деце, допринос заједници.

Предност Дечјег села је што може омогућити деци заједничко истраживање и игру са члановима њихових породица, вршњацима, васпитачима, у окружењу у којем се природа не доживљава као ресурс, него као животна средина којој припадамо и чији смо део. У Дечјем селу даје се приоритет учењу у свакодневним животним ситуацијама на отвореном, са тежњом да се деци подједнако пруже свакодневна животна као и магична искуства заједничког живљења, игре и истраживања са вршњацима и одраслима. Тиме ће Дечје село доприносити и јачању друштвеног повезивања деце и њихових породица.

Када сумирате свој вишедеценијски рад с децом и у овој лепој, али изазовној струци, шта бисте рекли да је Ваш печат, шта Вас чини посебном?

- Ја трагам за разумевањем детета. Пред изјавом детета, пред лепотом креације дечје игре и играња, остајем задивљена .

Доживљај детета је увек личан, професионални доживљај васпитача и васпитавања, учитеља и учења, и излази из оквира мишљења многих одраслих- осликавају га осећања љубави и поштовање према детету, искуство и лични ставови и вредности обликовани погледом на свет детета.

Детету треба дати слободу да се игра, тиме ћете подстаћи одговорност јер деца живе у игри и играјући се себе стварају човеком. Жао ми је што свет, посебно дечији, око мене није какав треба да буде, па моје биће тражи уточиште смисла у том свакодневном бесмислу, тражи гнездо у коме дете треба да одраста и да има сигурност , а то гнездо су породица и вртић.

Колико је битно да васпитач ради на себи, да се усавршава, размењује искуства с колегама?

- Оснаживање практичара за препознавање аутентичних ситуација у вртићу као покретача игре и истраживања је примаран у развијању реалног програма . На скуповима су подстицајни примери развијања програма у заједници деце и одраслих уз учешће породице и локалне заједнице.

Колико је добра сарадња између васпитача и родитеља битна?

- Све мање је времена за разговоре или боље речено све мање је стрпљења за садржајне разговоре о детету: родитељи журе или их ретко васпитачи виде јер су деке и баке преузеле улогу родитеља, не одазивју се редовно на позив васпитача на радионице и друге видове окупљања у вртићу јер су заузети приватним бизнисом који им одузима много времена. У сваком случају васпитачи користе савремена средства комуникације и остварују позитивну сарадњу са родитељима и децом.

Оснивач сте и стручног часописа Праскозорје. Којим темама се бави часопис? Колико је било изазовно упустити се у овакав подухват?

- Часопис ПРАСКОЗОРЈЕ се бави промоцијом предшколског васпитања и образовања и професионалног деловања практичара. Странице часописа стоје на располагању свима који се баве васпитно-образовним радом у предшколској делатности да се информису о актуелностима у предшколској делатности; за процену властитих компетенција у димензијама знања, умења и вредности; за планирања и праћења свог професионалног развоја у циљу развоја професије васпитач; за оснаживање васпитача за суочавање са конфликтима, стресом, проблемима и новим ситуацијама и изазовима; за грађење односа повезаности са колегиницама кроз уважавање, оснаживање, емпатију, осећања, иницијативе, развоју самосталности и самоконтроле.

Циљ је грађење и унапређивање квалитета професионалних односа повезаности стручних радника предшколске делатности у васпитно - образовном систему и ван њега.

Оснивање овог часописа је било неопходно за целу предшколску делатност у Србији. Мени је ово још један изазов у професији.

Поред свих обавеза, Ви сте и писац, издали сте неколико књига. Да ли можете написати нешто и о том аспекту свог деловања, које су књиге у питању? Да ли планирате неку нову књигу да издате ускоро?

- Бавим се писањем још из Учитељске школе. Поред стручних књига намењене деци и васпитачима, усредсређена сам и на писање поема и поезије тражећи огледало у коме се рефлектује светлост људских очију и мудрости која је изпливавала у младости и сада, Изнедрене песме и поеме живе тражећи своје место у себи, а само неке у мене су се улиле трагањем за својим скровиштем зато што је сада зрелост мога бића блиска својој истинитости изједначавањем себе са својим бићем.

Кроз писање исказујем радост и молитву Земљи и Небу, Љубави и Слободи,

Води и Ватри, моћи и хтењу обликујући речи у пупуљке на звездастој стази којом ходим сусрећући живот свој.

Какви су Вам планови за будући период?

- Кад бих се поново родила, била бих поново учитељица/васпитач, поново бих време користила за читање и писање, гајила биљке и животиње, живела окружена децом, природом и књигама и настојала да мој живот има богатство и боје љубави према свему што ме окружује. Прозор мог живота је широм отворен и желим да буде плаве боје поверења и црвене боје радости, с погледом на сунчану страну животног тока, као што је то сада.

Можда је моје откривање путоказа, да знатижељни пронађу прави пут у мноштву погрешних стаза, на раскрсници у сусрету са својим ЈА, јер живот има драж и смислен је у дару трагања за истином и дивљењем - Ко сам? Ја тежим да у сагласју са природом спајам духовну димензију човека са човеком и човека са природом да учиним видљивим и оно што се не види, а осећа се. Хвала природи и пријатељима што су у мени пробудили духовну радозналост и помогли да разумем себе, да сачувам зрнца златног песка духовног блага у кругу животне путање!

др Милијана Лазаревић,
milijana.lazarevic@gmail.com

Висока школа струковних студија, Сирмијум,
 Сремска Митровица

ПОДРШКА ИГРИ КАО СТВАРАЛАЧКИ ЧИН

педагошки потенцијал истраживања
 материјала за игру

Резиме: У фокусу овог излагања налази се питање како васпитач, кроз властити стваралачки однос према игри и истраживању материјала за игру, може допринети грађењу дечје игре. У излагању полазимо од социо-материјалног приступа у разумевању игре, како бисмо сагледали однос материјала и стваралачких процеса у васпитно-образовној пракси вртића. Педагошки потенцијал материјала сагледавамо кроз истраживање процеса интеракције између деце, одраслих и материјала, којима се уједно обликују искуство игре и који самом игром бивају обликовани. Тиме могућности грађења игре посматрамо кроз:

- карактеристике и својства материјала који се користе у игри,
- претходна искуства са којим деца улазе у игру,
- квалитет односа између деце и одраслих у игри, којима се квалитет претходних искустава проширује и продубљује.

Педагошки потенцијал материјала за игру представља могућност да се у интеракцији детета и материјала продубе постојећа и развију нова искуства, стратегије и теорије. У Ређо педагогији то се назива „граматиком материјала“. Овај потенцијал материјала – да се унутар детета граде нове „структуре“ искустава и стратегије употребе материјала, може се испољити тек уз подршку одраслих. Стога се у излагању фокусирамо на улогу васпитача у подршци испољавању педагошког потенцијала материјала за игру, те представљамо начине на које интеракција на релацији дете-мате-

ријал-васпитач може бити трансформативна како по децу, тако и по васпитаче.

Кључне речи: игра, материјали за игру, стваралаштво, социо-материјални приступ, „граматика материјала“

Увод

Кроз историју предшколског васпитања и образовања игра представља централни појам у сваком од теоријских приступа. У односу на разумевање значаја игре за дечји развој и учење, те улоге васпитача у подршци дечјој игри, различити теоријски приступи на различите начине обликују системе предшколског васпитања и образовања. Једнако игри и материјали за игру заузимају релевантно место у различитим теоријским приступима који обликују програме предшколског васпитања и образовања, почевши од приступа Фридриха Фребела као творца првих вртића (Поунд, 2011), до савремених теоријских поставки на којима почивају Основе програма предшколског васпитања и образовања “Године узлета” (Основе програма, 2018), као актуелна програмска концепција у Србији.

У овом раду тежимо да сагледавањем различитих теоријских перспектива укажемо на могућност истраживања материјала за игру у пракси вртића, те какве све стваралачке процесе такве врсте истраживања покрећу. Основно питање које нас води у нашем промишљању ове теме, јесте *како васпитач кроз властити стваралачки однос према игри и истраживању материјала за игру, може допринети грађењу дечје игре?*

Полазећи од социо-материјалног приступа, као теоријског оквира у разумевању игре, тежимо да сагледамо однос материјала и стваралачких процеса у васпитно-образовној пракси вртића. Педагошки потенцијал материјала сагледавамо кроз истраживање процеса интеракције између деце, одраслих и материјала, којима се уједно обликује искуство игре и који самом игром бивају обликовани.

Однос игре и материјала за игру у социо-материјалном приступу

У раду полазимо од разумевања игре као „капацитет флексибилности у дејству“ (Марјановић, 1979, стр. 9) – „гипкост био-психичких потенцијала која омогућава да услед небиолошких промена у току еволуције нови квалитет ступи у дејство“ (Ибид). Из педагошке перспективе, флексибилност разумемо као „стваралачки однос детета према себи и свету“ (Крњаја, 2012, стр. 254) који омогућава да дете у игри трансформише свет према својој замисли, истовремено мењајући себе у складу са том трансформацијом (Лазаревић, 2024).

Игра се дешава у реалном, физичком простору у који учесници уносе своја лична и друштвена искуства, на којима даље граде своје поступање у игри, а трансформацијом овог реалног простора, као “елемената стварности“ (Крњаја, 2012, стр. 255), гради се имагинарни простор игре. У имагинарном простору деца свој фокус премештају са *уношења на прераду* личних искустава, чиме се индивидуална дечја искуства преплићу, прожимају, усложњавају и прерастају у дељена искуства игре.

Како је истакнуто да се дечја игра увек покреће и одвија у одређеном реалном, физичком простору, неопходно је прецизирати на који начин у нашем истраживању сагледавамо материјале за игру којима је физичко окружење обликовано. Неретко се у литератури под материјалима за игру сматрају физички објекти која деца користе у игри, међу којима су и готове играчке, али наше одређење материјала за игру нешто је другачије, а та разлика долази управо из теоријског оквира рада.

Под материјалима за игру ми подразумевамо све предмете који имају вишезначењску форму, чији начини коришћења нису унапред задати и дефинисани од стране одраслих, као и који могу имати трансформативне облике и значења” (Лазаревић, 2024, стр. 6). За разлику од готових играчака, које разумемо као предмете које су креирали одрасли са циљем да се деца њима играју (Берген, 2018; Сханнан & Францис, 1992; према Клеменовић, 2014), а који имају унапред дефинисана значења и “учитана” очекивања одраслог о томе како би се деца њима могла играти, фокус у нашем раду је на сагледавању педагошког потенцијала истраживања неструктурираних и полуструктурираних материјала за игру у дечјем вртићу. Заједничко овим материјалима је да „немају унапред дефинисане начине коришћења“ (Дреу & Ранкин, 2004, стр. 4), те значења наметнута од стране одраслих (нпр. да по својој форми шаљу детету поруку да је то аутомобил, кућа или животиња). Разлика између неструктурираних и полуструктурираних материјала за игру је у томе, што иако немају унапред дефинисана значења и начине коришћења, полуструктуриране материјале су креирали одрасли са идејом да ће се деца њима играти, док су неструктурирани материјали објекти којима првобитна намена није била игра, али их деца радо користе у игри (нпр. каменчичи, облице дрвета, картон, кутија итд).

Истраживање које је предмет овог рада обликовано је разумевањем да материјали за игру, као физички објекти који се налазе у простору вртића, нису статични, нити пасивни преносиоци знања већ су „носиоци културних вредности и доминантних дискурса, те утичу на грађење значења у одређеном контексту“ (Нордтџомме, 2016, стр. 13).

Однос игре као капацитета флексибилности у дејству и материјала за игру као физичких обеката који немају унапред дефинисане функције и значења у овом раду сагледавамо кроз материјалност, као “утицај који материјали за игру имају на грађење игре” (Лазаревић, 2024, стр.

7). Материјалност представљају све оне друштвене интеракције између људи и културних артефаката, а у нашем истраживању материјалност чине све интеракције између деце, одраслих и материјала за игру.

Материјалност као концепт потиче из социо-материјалног приступа заснованог на поставкама социо-културне теорије (Фенвицк ет ал., 2011), а по коме учење настаје унутар комплексног система и мреже односа, кроз друштвену и материјалну интеракцију (Ибид).

Социо-материјални приступ пружа нам могућност да сагледамо развој и учење као укоренење у интеракцији између људских активности и нељудских елемената (Моура & Биспо, 2019), што у контексту нашег истраживања доприноси да разумемо улогу материјала за игру у грађењу дечје игре у вртићу. Како материјали за игру у интеракцији са децом и одраслима не представљају само објекте са одређеним физичким својствима, већ бивају део структуре искуства сваког од учесника игре, истраживања која имају за циљ да сагледају односе у игри на релацији деца-материјали-одрасли многу допринети разумевању како начина на који материјали својим физичким и значењским квалитетима доприносе или ограничавају грађење игре, тако и улоге приступа којим одрасли подржава игру у испољавању педагошког потенцијала материјала за игру.

„Грамматика материјала“ као стваралачки потенцијал

Педагошки потенцијал материјала за игру представља могућност да се у интеракцији детета и материјала продубе постојећа и развију нова искуства, стратегије и теорије. Као што је у претходном делу рада већ истакнуто - сваки материјал има скуп специфичних особина и квалитета (нпр. његов облик, текстуру, боје, мирис) који одређују његова ограничења и потенцијал, али и могућности његових трансформација. У Ређо педагогији те се могућности трансформације материјала називају „грамматиком материјала“ (Гандини, 2005, стр. 13).

Да бисмо разумели „грамматику материјала“ можемо се подсетити да ми свет упознајемо путем чула, јер када се родимо, наш први сусрет са светом је физички и чулни. Ми већ по рођењу опажамо и ступамо у интеракцију са свим богатством физичких квалитета нашег окружења, иако их још увек не умемо именовати. Дакле, од првог дана па кроз наше одрастање – ми стварамо представе о свету и градимо доживљај себе у свету кроз телесне, чулне интеракције са нашим окружењем (Welsh, 2013). Током тог процеса гомилају се наша искуства о свету, те почињемо да овладавамо уобичајним начинима коришћења предмета и прихватамо значења која су им друштвено већ додељена. На пример – већ у раном детињству научимо шта су и како се користе чаша, а како лопта. То је неопходан и неизоставан процес одрастања, јер уколико наша искуства не би остављала траг у нашем развоју и учењу – сваки пут када бисмо видели лопту или чашу ми бисмо се питали шта је то и чему ови предмети служе. Дакле, овај процес наше телесне и чулне интеракције са светом, те прихватања друштвено дељењих значења, доприноси прошитавању и усложњавању наших искустава о свету, па и о себи, а што представља основу нашег развоја и учења. У складу са наведеним - представници Ређо педагогије истичу да „грамматика материјала представља комбинацију својстава материјала, стратегија његовог коришћења које је дете развило током трансформације материјала, као и значења која је у том процесу материјал добио, а која су обогатила дечја искуства“ (Лазаревић, 2024, стр. 16). Овај потенцијал материјала – да се унутар детета граде нове „структуре“ искустава и стратегије употребе материјала, може се испољити тек уз подршку одраслих, која у контексту вртића омогућава да деца у интеракцији са материјалом конструишу „нове, сложеније обрасце“ (Гандини, 2005, стр. 14-15).

Наведено би могло указати да основни начин „откривања“ правила граматике материјала, тј. могућности његове

трансформације јесте кроз чињење – интеракцију у којој не покушавамо да му наметнемо облик који смо већ унапред замислили, већ „допуштамо“ да нам сам материјал „сугерише“ шта да радимо, чиме он од пасивног објекта прераста у активног учесника у процесу. Представници Ређо педагогије сматрају да уколико васпитач приступа материјалима кроз јасно одређене претпоставке о начинима њихове употребе, или им приписују круте категорије значења, тиме они одузимају снагу и потенцијал дечјем истраживању.

Ипак, истраживања указују (Родригез, 2019) да неретко одрасли и сами имају потешкоће да препознају потенцијал у материјалу, те да се стваралачки односе према њему. Може се претпоставити да васпитач који и сам не негује стваралачки однос према себи и свету неће моћи да подржи децу да истраже граматику материјала, а тиме неће моћи да подржи ни развој дечјих стваралачких потенцијала. Вратимо се кратко на причу о прихватању друштвено конструисаних значења у раном детињству. Неретко, деца (најпре у најранијем детињству) умеју да експериментишу са тек усвојеним значењима, те на пример могу чашу бацити као лопту на под. Ипак, реакција одраслих и начин на који подстичу дете да „фиксира“ значење и начин употребе чаше послаће детету поруку колико је у свом окружењу подржано да трансформише материјал и тиме гради нова значења. Овај пример је тенденциозно одабран као типични показатељ да постоје одређена својства материјала која му „намећу“ једно доминантно значење, те је важно да одрасли промишља и које интеракције са материјалом могу бити потенцијално опасне по дете (као што је питање ломљења чаше). Потреба за промишљањем с једне стране о сигурности и ризику интеракције деце с различитим материјалима, а с друге стране значају охрабривања деце да истражују и експериментишу у различитим окружењима, указује на комплексност улоге васпитача у подршци испољавању педагошког потенцијала

материјала за игру. Можда управо (не) флексибилност окружења у подршци детету да трансформише значења материјала смањује нашу способност да истражујемо и видимо потенцијал у самим физичким својствима материјала (као да их посматрамо први пут) без обзира на њихове уобичајене начине употребе¹. На основу свега наведеног - фокус нашег рада је на сагледавању улоге васпитача у подршци деци да истраже и „усвоје“ граматику материјала и на темељу тих искустава даље граде игру.

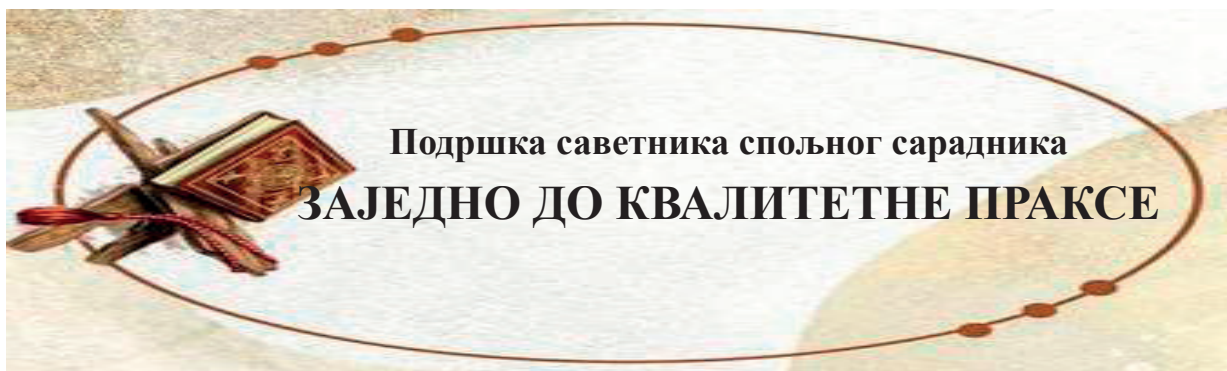
Литература

- 1) Drew, W. F., & Rankin, B. (2004). Exploring The Creative Arts With Young Children – Promoting Creativity for Life Using Open-Ended Materials. *Young Children*, 59 (4), 38-45.
- 2) Fenwick, T., Edwards, R. & Sawchuk, P. (2011). *Emerging Approaches to Educational Research Tracing the Socio-Material*. Routledge. Taylor & Francis Group.
- 3) Gandini, L. (2005). From the Beginning of the Atelier to Materials as Languages: Conversations from Reggio Emilia. In L. Gandini, et al. (Eds.), *In the spirit of the studio: learning from the atelier of Reggio Emilia* (pp. 6-16). Teachers College, Columbia University.
- 4) Klemenović, J. (2014). How do Today's Children Play and with Which Toys? *Croatian Journal of Education*, 16(1), 181-200.
- 5) Krnjaja, Ž. (2012). Igra kao susret: koautorski prostor u zajedničkoj igri dece i odraslih. *Etnoantropološki problemi*, 7(1), 251-267.
- 6) Krnjaja, Ž. (2016). *Gde stanuje kvalitet 3 – Razvijanje prakse dečjeg vrtića*. Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu.

¹ Пример који може говорити у прилог овој тези представљен је у истраживању у оквиру овог рада.

Марија Старчевић, дипл.педагог,
СТАЛНИ САРАДНИК
Саветник-спољни сарадник МП ШУ
Пожаревац

Подршка саветника спољног сарадника ЗАЈЕДНО ДО КВАЛИТЕТНЕ ПРАКСЕ

Осим што сам педагог у ПУ“Дечје царство“ у Великој Плани, последњих година сам и саветник-спољни сарадник Школске управе Пожаревац, изабрана по Конкурсу Министарства просвете. Право учешћа на Конкурсу имали су васпитачи и стручни сарадници предшколских установа који испуњавају услове, утврђене законом и конкурсом. Број саветника и њихова профилација условљени су потребама школских управа, у нашој ШУ Пожаревац за област предшколског васпитања и образовања укупно нас је три. Као изабрани саветници имали смо обавезу да савладамо програм обуке и на тај начин стекнемо додатна специфична знања.

Улога саветника спољног сарадника је **подршка** у јачању компетенција практичара да рефлексивно преиспитују своју праксу и креирају промене на основу уважавања различитих перспектива, искустава и учења у вртићу као месту заједничког живљења као и да **вредновање рада наших установа буде у функцији унапређивања квалитета рада.**

На почетку сваке радне године надлежној Школској управи шаљемо предлог плана активности саветника спољног сарадника за одређени период. Потом

просветни саветници разматрају а онда и доносе одлуку о усвајању плана активности саветника спољног сарадника за једну радну годину. Просветни саветници прате, евалуирају и извештавају надлежно Министарство о раду саветника-спољног сарадника.

Прву активност коју сам реализовала у овој радној години из свог плана била је у ПУ „Чика Јова Змај“ у Смедеревској Паланци. Пре договорене посете дошла сам до података у којој области је практичарима ове установе потребна подршка (кроз SWOT анализу која је рађена на новоу стручног тима установе са стручним сарадницима). Заједно смо дефинисали прву тему којом ћемо се бавити: “Како разумемо оквир квалитета и оцене остварености индикатора стандарда квалитета развоја установе“. 29.10.2025. године реализовали смо предвиђене активности, бавили смо се разумевањем оквира квалитета, одређених индикатора у оквиру стандарда за сваку од области кроз рефлексiju у пару и рефлексiju група. Такође, кроз презентовање примера видљивости нивоа остварености за неке од индикатора стандарда квалитета, могли смо да освестимо на ком је нивоу наша пракса како бисмо дефинисали кора-

ке за њено унапређивање и на тај начин градили квалитет рада ове предшколске установе. Закључили смо да се квалитет предшколске установе огледа кроз: развијање програма, професионалност и компетенције практичара, кроз континуирани професионални развој запослених, кроз физичку средину и коришћење ресурса окружења, кроз интеракције и односе са родитељима, кроз инкузију и индивидуални приступ сваком детету.

Ова врста размене и подршке је од значаја за унапређивање квалитета рада а ево како је читав процес описала стручна сарадница Лела Милићевић, психолог ПУ „Чика Јова Змај“: „Сценарио вођења стручне подршке развоју реалног про-

грама од стране модератора из ШУ, сензитивно и подржавајуће рефлектовао је потребе васпитно-стручног кадра, са адекватним и мотивишућим одговори-ма за развој саме свакодневне праксе.“

У оквиру системске подршке развоју квалитета предшколског васпитања и образовања у наредном периоду планирам подршку приватним предшколским установама на територији наше Школске управе. У току је анализа стања и дефинисање приоритетних области у којима је овом сектору потребна подршка а следећа активност из мог плана саветника-спољног сарадника ће се реализовати за приватне предшколске установе града Пожаревца. Више о томе у следећем броју..

Сузана Миловановић, мастер васпитач,
СТАЛНИ САРАДНИК
предшколска установа
“Нада Наумовић”, Крагујевац

— о пракси, парадоксима и људскости
**МАЛИ ПРАСКОЗОРНИ ГЛАС ИЗ
ПРАКСЕ О СВЕМУ ШТО ТЕОРИЈА НЕ
СТИЖЕ ДА ОБЈАСНИ**

Постоје текстови који миришу на креду, теорију и правилнике. Уредни, подвијени, научно утемељени. И постоје они други — они што миришу на температуру, поспано јутро у вртићу и кафу на ивици прозора док деца полако стижу. Ова рубрика припада тим другим.

„Мали праскозорни глас“ није глас против нечега, већ глас *усред свега* — усред реалности која је често гласнија од сваке методологије. Онај ко ради у пракси зна да између теоријске препоруке и дечјег погледа уме да стане цео један универзум питања, импровизација и тихих дилема. Управо ту, у том простору између, дешава се оно што бих назвала *педагошком стварношћу* — неувек савршеном, али увек живом.

Писаћу о ономе што нас свакодневно и радује и излуђује: о томе како се сарађује с родитељима који све знају боље, како се инклузија спроводи када на располагању имамо само срце и добру вољу, како се између двадесет петоро деце пронађе тренутак за једно искрено „како си?“. О томе

како васпитач, осим што васпитава, неретко и лепи, крпи, мири, убеђује, моли, глуми, али константно — воли.

Ово није простор за оптужбе, већ за разумевање. Ни за хвалоспеве, ни за кукање. Више је то место где ћемо се заједно смејати сопственим противречностима и налазити људскост у свему што радимо — и кад смо стрпљиви и кад бисмо најрадије побегли у ходник.

Јер, ма колико правила и програми били важни, постоје тренуци када теорија закасни. А пракса, она, не чека — она се дешава, сваког дана, у сваком погледу, сузи, питању и смеху. И зато овај „мали праскозорни глас“ није само мој — то је глас свих нас који смо између табела, стандарда и дечјих машти научили да мислимо срцем и деламо с мером.

Добро дошли у простор где се не стидимо да кажемо: „Не знам“, али ни да додамо: „Научићу“. Где се шала и истина држе за руку, а професија и човечност живе у истој соби.

КАД ТЕОРИЈА ЗАКАСНИ, А ДЕТЕ НЕ ЧЕКА

(Први текст из циклуса)

Ауторска напомена:

У овој рубрици ћете, сваког броја, читати искрене, духовите и промишљене осврте из праксе предшколства. Без шаблона и општих места – са осмехом, али и озбиљном намером да се проговори о свему што теорија не стиже да објасни.

У свакој доброј педагошкој књизи постоји неколико златних правила.

У сваком вртићу – неколико златних тренутака кад та правила падну у воду.

Теорија, рецимо, каже да дете најбоље учи кроз игру.

Практично, то обично значи да се у тренутку учења разлеже вика:

„Васпитачице, он ме је прскао!“,

„Мени се пијее!“,

а неко у позадини већ спрема научни експеримент са водом из лавабоа.

Према приручнику, у таквим ситуацијама треба остати прибран, показати емпатију и промовисати ненасилну комуникацију.

Према животу, треба најпре спречити поплаву, спасити ликовни материјал, утешити троје деце која нису директно учествовала, и све то уз осмех који обећава мир и стабилност.

У теорији, сарадња са родитељима је „партнерски однос заснован на поверењу“.

У пракси, то понекад личи на дипломатску мисију:

објаснити да дете није „жртва“, да васпитач није „против“, и да је једина страна у овом конфликту – влажна марамница којом сви бришу последице.

А онда дође онај тренутак који ништа не може да објасни.

Кад дете, после свих суза, само од себе приђе другом детету и каже:

„Хоћеш моју бојицу?“

И тад све књиге, семинари и табеле накратко зађуте.

То је онај тренутак кад теорија закасни, али пракса проради – у пуном, живом, људском сјају.

Теорија нам треба, наравно. Она даје оквир, сигурност, речник.

Али између редова тих реченица живи наш свакодневни хаос – шарен, непредвидив и неописиво стваран.

То је простор у којем импровизација постаје вештина, хумор – стратегија преживљавања, а људскост – највиша педагошка компетенција.

И тако, сваки дан, у собама где мирише на темпере и децје приче, ми живимо оно што ниједан правилник не уме да предвиди.

Понекад изгледамо као жонглери који држе равнотежу између образовања и здравог разума, али из тог шареног циркуса излазе најлепше представе.

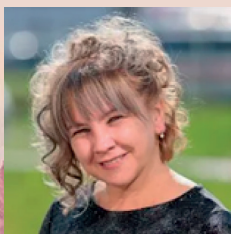
Зато, кад следећи пут неко пита: „Где је ту теорија?“ — ја ћу се насмејати и рећи:

„На путу је. Као и увек. Али ми смо већ почели.“

Праскозорни савет за васпитаче

Кад теорија закасни, а дете не чека, запамтите три ствари:

1. Осмех не кошта ништа, а чини чуда.
2. Приоритет је увек дете и тренутак, а не правилник.
3. Импровизација је ваша суперсила — користите је с мудрошћу и смислом за хумор

Рубрика „**Видети дете**“

Марија Милић медицинска сестра васпитач

СТАЛНИ САРАДНИК

ПУ „Нада Наумовић“ Крагујевац

Видети дете значи признати његову целовитост.

Дете није празан лист, нити пројекат одраслог. Оно је активно, знатижељно, компетентно биће које од првог дана учествује у свом развоју.

Видети дете значи поштовати његов ритам.

Свака радозналост, свако питање, сваки корак — имају своје време, своју дубину и своју вредност.

Видети дете значи слушати га.

Не само његове речи, већ његово тело, његове потребе, његове тишине, његове погледе.

Слушати без журбе, тумачити без наметања.

Видети дете значи веровати у његове потенцијале.

Дете има право да проба, да ствара, да греша, да истражује, да превазилази.

На нама је да му понудимо услове, а не одговоре.

ВИДЉИВОСТ ИГАРА СА ЕЛЕМЕНТИМА РИЗИКА КРОЗ ДОКУМЕНТОВАЊЕ У ЦИЉУ ПОДРШКЕ РАЗВОЈУ ДЕЦЕ ЈАСЛЕНОГ УЗРАСТА

Иако реч „ризик“ често повезујемо са Опасношћу, у педагошком смислу она означава изазов који дете истражује, процењује и превазилази својим телом и свим чулима уз присуство и подршку одраслог.

Када дете балансира на греди, пење се на дрво или трчи низбрдо, оно не вежба само тело већ учвршћује поверење у себе, учи да управља својим понашањем и гради осећај самопоуздања.

Игра са елементима ризика је више од физичке активности. Она је простор где дете учи да процењује, одлучује и контролише. То је „животна школа у малом“.

Када дете превазиђе страх, истраје у покушају, оно развија: самопоуздање, самоконтролу, емоционалну стабилност, флексибилност и отпорност.

Године узлета дете посматрају као активног конструктора знања, а улога

васпитача је да обезбеди сигурно, али изазовно окружење у ком дете има слободу да истражује.

Добробит детета подразумева да оно у игри јача физичко здравље, да се осећа прихваћено, задовољно и сигурно, да гради односе и прихвата изазове. У складу са чланом 24 Конвенције о правима детета, свако дете има право на највиши ниво здравља, а игра је један од начина да се то право оствари. Кроз игру дете постаје физички активно, упознаје свет и развија свест о сопственим могућностима.

Савремени начин живота, међутим, доводи до смањене физичке активности деце. Деца све мање имају прилике да се пењу, трче или играју у природи, што може изазвати проблеме попут гојазности и слабог мишићног тонууса.

Ипак, кључ није у справама и опреми, већ у ставу одраслог.

Одрасли који детету дозвољавају да истражује и покушава да се окуша у нечему новом, а не пожурују да га „унапред заштите“, доприносе развоју самосталности и одговорности.

Данас постоји раскорак између тежње да се афирмишу права детета и начина на који одрасли подржавају игру. Са једне стране говоримо о праву детета на игру и слободу, а са друге све више ограничавамо њихово кретање, боравак на јавним просторима и могућност да испробају своје границе. Из претеране бриге за безбедност ствара се окружење у ком дете нема прилику да научи како да буде самостално и опрезно.

Зато је задатак за нас, одрасле, да разумно управљамо ризиком, а не да га укидамо.

Из истраживања које смо спровели у предшколским установама испитали смо ставове васпитача према игри са елементима ризика.

Резултати показују:

- Васпитачи ризичну игру најчешће повезују са активностима као што су пењање, трчање, скокови, игре у природи..

- Безбедност и присуство одраслих истичу као основ за реализацију игара са елементима ризика

- Повреде које се дешавају у вртићима су углавном лаке попут огреботина и хематома

- Важно је дете подржавати и охрабривати у покушајима савладавања препрека

Као главне препреке у реализацији ових игара наводи се преосетљивост родитеља, страх од одговорности и утицај технологије.

Интересантно је да су васпитачи имали у свом детињству у великој мери при-

сутне игре које данас називамо играма са елементима ризика и да су их описали као извор радости, поноса и оснаживања.

Документовање игара са елементима ризика је више од бележења активности – то је начин да васпитач разуме дете у процесу учења.

Документовање је важно зато што:

- Омогућава увид у то како дете мисли, осећа и реагује у изазовној ситуацији

- Подстиче професионалну рефлексију васпитача – где је било потребно више подршке, а где мање интервенције

- Помаже родитељима да виде смисао ризика – кроз фотографије и описе виде понос и задовољство свог детета

- Јача културу поверења у вртић

- Чини компетенције детета видљивим - показује да је дете способно, промишљено и активно

Одрасли у игри са елементима ризика није контролор, већ партнер. То подразумева међусобно слушање, договарање и заједничко стварање смисла. Одрасли треба да зна када, како и зашто постаје део игре. Ако дете посматрамо као некомпетентно, онда га штитимо од свега. Ако га видимо као способно и истрајно, онда му нудимо безбедну неизвесност у простору у ком је изазвано, али сигурно.

Игре са елементима ризика нису супротна безбедности – она представља пут ка унутрашњој безбедности детета. То је простор у ком дете учи да верује себи и другима.

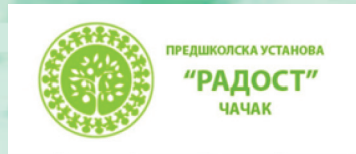
Важно је да створимо услове у којима ће дете имати прилику да покуша, падне, устане и настави јер се тако гради самопоуздана, радознала и резилијентна личност.

Није фокус на падању, већ на устајању.

Васпитач није чувар – већ први водич кроз свет учења и емоција

Сања Мирковић, васпитач,
СТАЛНИ САРАДНИК,
smirkovic.vasp@gmail.com

„ОД ИГРЕ ДО КЊИГЕ“ -ХОРИЗОНТАЛНА И ВЕРТИКАЛНА ТРАНЗИЦИЈА

Транзиција је свака осмишљена и планска подршка која се пружа детету или групи деце у континуитету.

Деци је потребан континуитет искуства из различитих животних окружења кроз који се гради осећање сигурности и смисла и развијају диспозиције за учење као основ целоживотног учења.

Предшколска установа је прво окружење са којим се сусрећу дете и његова породица.

Преласци у нова окружења као што је:

- полазак у јаслице/ вртић,
- прелазак из јаслица у вртић,
- прелазак из једне групе у другу групу,
- прелазак из вртића у школу

су осетљиви периоди транзиције у којима је континитет посебно важан.

Тако разликујемо:

Хоризонталну и вертикалну транзицију.

Вертикална транзиција подразумева кретање/ прелазак из породичне средине у вртић, прелазак из вртића у основну школу.

Хоризонтална транзиција представља кретање/ прелазак унутар установе као што је прелазак из јаслица у вртић, прелазак из једне васпитне групе у другу.

Предшколска установа «Радост» је од 2021. године била једна од реализатора пројекта „Од игре до књиге – допринос успешної транзицији из ПУ у ОШ. Па су и наш објекат и запослени били укључени у овај пројекат.

Партнери на пројекту биле су две основне школе, Локална самоуправа Града Чачка и Школска управа Чачак.

Активности које је учесници пројекта спроводили су:

- израђен заједнички план активности,
- план транзиције,
- формиран тим за праћење реализације планираних активности,
- одржани родитељски састанци у вртићима са представницима школе,
- подељени флајери, постери и филм о школи, организован „Дан отворених врата“ у школама, реализоване бројне едукативне и креативне активности у школи,
- присуство на часовима током године у зависности од теме/пројекта,
- размена искуства између практичара- васпитачи учитељима- презентовање пројеката и активности кроз призму компетенција за целоживотно учење.

-сагледане родитељске дилеме, питања, страхови и очекивања која се односе на полазак детета у школу и то кроз организовање састанака, фокус група, индивидуалних разговора, израђени индивидуални планови транзиције за децу којој је потребна додатна образовна подршка.

И поред бројних активности које су покренуте, анализом постојећег стања и самовредновања квалитета рада транзиције из предшколске установе у основну школу утврђено је да би требало и даље радити на развијању рефлексивног дијало-

га са родитељима и стручним радницима основних школа, како би се градило заједничко разумевање процеса транзиције и сопствених улога у транзицији.

Слика 1- Родитељски састанак у вртићу. Реализатори састанка учитељи и директор оближње основне школе, васпитачи и стручни сарадници ПУ „Радост”

Слика 2- Дан отворених врата школе.

Уследиле су стручне посете, размена информација о програмским активностима, размена информација о деци, и израда индивидуалних планова транзиције, индивидуални разговори са родитељима, пружање подршке породици. У наредним годинама наставили смо да радимо на што бољој и квалитетнијој транзицији деце у основну школу.

Рефлексија у дечијем вртићу „Бамби“ и шта даље?

Јасно је било да смо добро разрадили и усавршили вертикалну транзицију. Увидели смо да наша установа као и објекат имају врло добар план транзиције из породичне средине у вртић и из вртића у основну школу.

Али током 2022. Вредновањем области 2 «Подршка деци и породици» увидели

смо да нам је показатељ 2.2.3 «У установи се тимски стварају услови за постепене прелазе...у вртићу...у школу...» ниско оцењен.

Увиђамо да је потребно радити на унапређивању хоризонталне транзиције тј. Прелазак деце из јаслица у вртићско зенемарили хоризонталну транзицију.

У дечјем вртићу «Бамби» правимо акциони план како да хоризонталну транзицију у нашем објекту учиним лакшом и квалитетнијом. Осмишљавамо активности и динамику и отпочињемо рад на томе.

Објекат „Бамби“ има 10 васпитних група, од којих су 4 јаслене и 6 вртићких група. Објекат је израђен у два нивоа тако да су јаслене групе смештене на спрату објекта а вртићке у приземљу. Сама физичка одвојеност је допринела томе да се деца јасленог узраста ређе сусрећу са децом вртићких као и са васпитачима.

Правимо парове група и отпочињемо узајамне посете. Концепт посета је био такав да су деца представљала једни другима своје пројекте у својим просторима. Прво су вртићке групе са васпитачима посећивале јаслене, а затим су деца јасленог узраста посећивала вртићке групе и упознавала се са децом, простором и запосленима.

Заједно су правили мале концерте, представе, скривалице, костиме...

Након ових планираних посета уследиле су редовне посете и заједничке активности. Заједничке ускршње радионице, изложбе и приредбе. Заједничке прославе Дана породице, Бициклијаде, Јунском приредбом у вртићу где су деца јасленог узраста са родитељима и својим васпитачима били на приредби коју су им припремили предшколци. Организовали су и туру кроз вртић када су родитељи заједно са децом, медицинским сестрама васпитачима и васпитачима упознали просторе целог вртића, просторне целине у свим собама, заједничке просторе и како развијају реалан програм у вртићу кроз пројектно учење.

Организоване су бројне радионице у свим просторима како за децу тако и за родитеље.

Слике 4. и 5. Тура кроз вртић

Охрабрени успехом овог транзиционог периода наставили смо у истом темпу и наредних година. Уследили су дани породице у нашем вртићу где смо тимским радом свих запослених у дечјем вртићу

„Бамби“ организовали едукативне радионице из области самопоштовања за децу а упоредо и едукативне радионице за подстицање родитељских компетенција.

Слика 6.
Тура кроз вртић

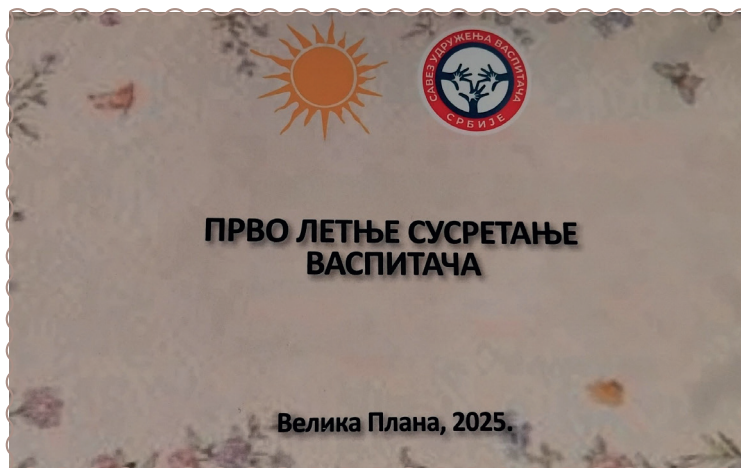
Слике 7 и 8. Самопоштовање- за децу у два простора,

Слике 11 и 12. „Развијање самосталности код деце“ ,

Програмски одбор:

ПРВО ЛЕТЊЕ СУСРЕТАЊЕ ВАСПИТАЧА

„СХВАТАЊЕ И СТРУКТУИРАЊЕ ПРОСТОРА ВАН ДЕЧЈЕГ ВРТИЋА:

искуства деце и одраслих у васпитно-образовном процесу“

ВЕЛИКА ПЛАНА, 20-22.06.2025.

Циљ сусретања: *Јачање компетенција практичара у предшколским установама, о схватању и структурирању простора ван дечјег вртића као једне од кључних димензија развијања реалног програма.*

Пленарни део сусретања отворила је председница Савеза удружења васпитача Србије, *Слободанка Радосављевић*. Уследило је заједничко извођење композиције „*Кад си срећан*“.

Марија Старчевић, педагог, директор ПУ „Дечије царство“, члан ПО Савеза поздравила је скуп и подсетила на значај простора као вредносне димензије реалног програма. Изразила је задовољство што се скуп реализује у дечјем селу чије вредности и полазне програмске основе подржавамо у раду са децом.

Уводно излагање са темом „Две димензије простора вртића – растући дух места“ испред Тима предшколске установе „Чукарица“ Београд, представио је *Александар Цвејић*.

Уследиле су паралелне радионице Разговараонице са темом „*Трагови детињства, подсећање на игре на отвореном*“. Циљ радионице је: *оснаживање практичара за препознавање значаја коришћења отвореног простора за игру, кроз призму личних сећања на игре на отвореном из детињства.*

Кроз *Вођену фантазију* учесници су се вратили у детињство и сећање на то где, како, чега и чиме су се играли. Поновно проживљавање, подстакло је практичаре да боље разумеју значај простора за целовит развој детета. Коришћење отвореног простора има значајну улогу у подстицању деце да се играју уче и истражују, свим чулима, целим својим бићем. Учесници су навели просторе дворишта, ливаде, паркова, шумица, сеоских тавана, подрума и игара којих су се играли (Школице, прављење склоништа, Ласте проласте, ласте, Кок-кок...)

Емоције које су доминирале у сећањима су: *безбрижност, осећај слободе, склад,*

спокој, слога. Учесници радионице су поделили снажне и емотивне утиске, истичући да их је Вођена фантазија вратила у безбрижне тренутке детињства, када је игра на отвореном представљала извор радости, слободе и маштовитости. За многе је ово било и подсетник на то колико је природа и неструктурирани простор подстицајан за дечју креативност и социјалну интеракцију.

Радионица је допринела повезивању васпитача кроз размену личних прича и пракси, чиме се подстиче колегијална поддршка и иновација у васпитно-образовном раду.

На овај начин, радионица није само била повратак у прошлост, већ и **инспирација за будућност** – за стварање простора у коме ће деца данас имати прилику да

Утисци васпитача:

- „Осећала сам се као дете. Подсетила сам се колико нам је мало било потребно за срећу и колико је природа била наш главни савезник у игри.“
- „Схватила сам колико је моје детињство утицало на то како данас доживљавам простор и игру у вртићу. Ово искуство ми је отворило нову перспективу.“

Значај радионице за васпитаче:

Подстакнуто је емпатијско разумевање дечјих потреба, кроз лична искуства. Препознаје се важност креирања подстицајног отвореног окружења које омогућава слободну игру, истраживање и креативност. Ојачана је свест о значају неструктурисане, слободне игре, у којој дете само бира ток, правила и начин учешћа.

живе богато и испуњено детињство, слично ономе којег се са љубављу сећају одрасли.

У складу са темом летњег сусретања, првог дана у четири сесије приказано је 8 радова и другог дана 20 радова у следећим сесијама:

Први дан, четири сесије– Структурирање простора у оквиру развијања теме/пројекта

Други дан, три сесије – Укљученост и учешће деце у структурирању простора

Други дан, четврта сесија–Структурирање простора у оквиру развијања теме/пројекта

У поподневним часовима уследиле су паралелне радионице Размишљаонице са темом „Путеви игре, истраживање и учења на отвореном“. Циљ радионице је:

повезивање искустава практичара са приказаним примерима праксе и препознавања значаја мапирања отвореног простора за игру, истраживање и учење деце.

На основу приказаних примера из праксе и личних трагова детињства учесници су осмишљавали и правили мапу идеалног простора за игру на отвореном у вртићу.

Радионица је изазвала позитивне емоције, подстакла креативност и инспирисала васпитаче да новим очима погледају на простор у коме деца бораве. Учесници су истакли:

- „Размена идеја и примера из праксе ми је дала конкретне смернице за уређење нашег дворишта. Схватила сам да је и мали простор довољан ако се осмисли с љубављу и намером.“
- „Кроз мапирање сам увидела колико могућности пружа отворени простор за развој свих диспозиција за учење и уважавање дечјих компетенција и потенцијала“
- „Подсетили смо се и своје дечје радозналости и спонтаности. То је драгоценост.“

Отворени простор пружа прилику деци да истражују, уче, сарађују, решавају проблеме и развијају креативност. Простор треба да буде флексибилан и прилагођен развијању потенцијала деце. и омогућавају различите облике игре, истраживања и учења. Природни материјали и елементи (земља, дрво, вода, биљке) подстичу сензорни, моторички, когнитивни и емоционални развој. Укључивање деце у осмишљавање простора јача њихов осећај уважавања њихове перспективе у креирању средине у којој бораве и подстиче демократски дух у групи.

Кроз примере праксе видљива је аутентичност и различитост сваке установе и начини на које граде и развијају реални програм. Квалитетни односи са колегини-

цама/колегама и родитељима су кључни у креирању и одржавању квалитетног простора за игру и учење на отвореном.

Схватање и структурирање простора ван дечјег вртића представља важну компоненту савремене улоге васпитача у оквиру реалног програма. Простор изван установе — двориште, парк, улица, локална заједница, природа — нуди богате могућности за учење које је животно, смислено и повезано са непосредним искуствима деце.

За васпитача, то значи:

- Промену перспективе: Изласком из установе васпитач престаје да буде искључиво „организатор активности“ и постаје партнер у учењу, који заједно са децом истражује, посматра и тумачи свет око себе.
- Флексибилно планирање: Васпитач учи да ослушкује интересовања деце у реалном времену и креира контекст за учење који произилази из конкретних ситуација и окружења.
- Подстицање самосталности и критичког мишљења: Простори ван вртића пружају деци прилике да доносе одлуке, решавају проблеме и уче кроз интеракцију са стварним светом, а васпитач подржава овај процес.
- Јачање сарадње са породицом и заједницом: Васпитач повезује вртић са ширим друштвеним контекстом, препознајући потенцијал окружења као ресурса за учење.
- Развијање професионалне рефлексije: Истраживање простора ван установе подстиче васпитаче да преиспитују своју праксу, вредности и педагошке приступе.

Васпитач кроз коришћење простора ван вртића:

- Прати и препознаје интересовања деце у реалном контексту – посматрајући

како деца реагују на окружење, шта их занима, и како та искуства може да претвори у теме за пројекте и дубље истраживање.

- Креира ситуације учења које нису унапред задате, већ настају из конкретних, животних околности – шетње, посете пијаци, сусрет са људима из заједнице, посматрање природе или догађаја на улици.
- Охрабрује децу да буду активни учесници, доносиоци одлука и истраживачи, подстичући њихову самосталност, критичко мишљење и доживљај света као простора пуног могућности.
- Остварује сарадњу са породицом и локалном заједницом, отварајући вртић ка споља и градећи партнерства која обогаћују васпитно-образовни процес.
- Промишља своју праксу кроз рефлексију, стално се питајући: шта простор детету нуди, како га оно користи, шта може бити нови подстицај за игру, истраживање и учење.

Управо кроз ову перспективу, простор ван вртића није само место за „излазак у шетњу“, већ постаје платформа за интегрисано учење, у којој дете живи културу вртића и у заједници, а васпитач делује као активни учесник у грађењу смисленог, динамичног и контекстуално осетљивог васпитно-образовног процеса.

Овакво разумевање простора доприноси квалитету васпитно-образовног процеса, подстиче развој дечје иницијативе и учвршћује везу вртића са заједницом. Кроз такве праксе, предшколска установа постаје отворено, флексибилно и одговорно окружење које уважава дете као субјект и активног учесника у сопственом развоју.

Јачање компетенција васпитача у разумевању и структурирању простора ван вртића представља кључни корак ка остваривању квалитетног реалног програма. Простори ван установе постају вредна подршка дечјем учењу и развоју, док васпитачи, кроз пажљиво планирање и партнерски однос са децом, заједницом и породицом, обликују подстицајно и смислено окружење за живот и учење деце.

Цењена и драга наша Слободанка,

Захваљујем се на извештају и у краткој поруци желим да захвалим вама и целокупном организационом одбору, што сте нам омогућили да у дивном простору дечијег села “Радосница” проведемо незаборавне тренутке, да се дружимо, да неспутано размењујемо искуства. Имали смо прилику да учимо и и изнова освестимо чињеницу колико је важна заједница практичара. Вратили смо се у нашу установу оснажени и мотивисани да наставимо да унапређујемо и иновирамо своју праксу. Још једном хвала и срдачан поздрав!

С поштовањем,

Емина Станковић - Васпитач , 9.7.2025

Весна Здравковић

Вртић „Змај“, Сремска Каменица

vekazmaj62@gmail.com

ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад

ИСКУСТВА И УТИСЦИ СА ЛЕТЊИХ СУСРЕТАЊА ВАСПИТАЧА ДЕЧЈЕМ СЕЛУ „РАДОСНИЦА“ У ВЕЛИКОЈ ПЛАНИ

Желим најпре да се захвалим Удружењу васпитача Новог Сада које ми је пружио прилику да будем излагач на 1. летњем сусретању васпитача у Моравским Конацима, у периоду од 20.06.-22.06.2025. у Великој Плани.

Пре 33 године започела сам свој рад као васпитач на замени, што ми је омогућило да радим у многим вртићима и учим од искусних колегиница. У свом радном веку пролазила сам кроз разне начине рада-А-модел, Б-модел, рад по центрима интересовања, и многа вредна искуства сам инплементирала у Године узлета. До сада сам била више пута излагач на сусретањима васпитача, али ми је посебно драго што сам била учесник на овим летњим сусретима у Великој Плани, пошто су то били први летњи сусрети. Ови сусрети су се разликовали од свих осталих по томе што су се одвијали у врло аутентичном окружењу, у саживоту са природом.

Уз срдачну добродошлицу и жељу да нам овај скуп буде користан и инспиративан, скуп је отворила Слободанка Радосављевић, председник Управног одбора Савеза удружења васпитача Србије. Након поздравне речи домаћина, представљене су програмске активности и одржане радионице у којима смо се подсетили игара на отвореном. Простор у коме се одржавало прво летње сусретање васпитача је наменски грађен простор намењен и за организовани боравак деце. Комплекс садржи терене за игру, спортске терене, уређене стазе за шетњу, пружа максималне могућности за организован боравак деце. Боравак у Моравским конацима смо и ми, учесници скупа, искористили осим радно, и за одмор и уживање.

На првим летњим сусретањима васпитача у Великој Плани са темом „СХВАТАЊЕ И СТРУКТУИРАЊЕ ПРОСТОРА ВАН ДЕЧИЈЕГ ВРТИЋА“ представљено је 28 радова у пет сесија, подељене у пре и поподневна излагања. Оно по чему се ови сусрети разликују од свих досадашњих је то што су се многе сесије одржавале на отвореном, што је допринело заиста опуштеној атмосфери.

Ја сам на скупу презентovala два рада. СХВАТАЊЕ И СТРУКТУИРАЊЕ ПРОСТОРА У ДЕЧИЈЕМ ВРТИЋУ КРОЗ ПРОЈЕКАТ „АВАНТУРЕ САБЉОЗУБОГ ЗЕЦА“ је рад који сам представила и чији сам била аутор. Аутор другог рада „ЗАЈЕДНИЧКО УЧЕЊЕ И МЕЊАЊЕ СРЕДИНЕ КРОЗ ПРОЈЕКАТ „СВЕ СЕ ВРТИ ОКО ЗДРАВЉА“ је моја собна колегиница Сања Ковачевић, која је била спречена да присуствује овим сусретима, па сам ја, као коаутор презентovala и њен рад. Валерија Хромиш, колегиница са којом сам представљала нашу установу, пружио ми је неопходну техничку подршку. Оба рада су објављена у ЗБОРНИКУ РАДОВА „Схватање и структурирање простора ван дечијег вртића“ Велика Плана 2025(стр.24 и 31). Након презентовања радова, сваки пут би уследиле врло конструктивне дискусије на којима су присутни коментарисали презентоване радове, постављали питања и износили своја размишљања о примени виђеног у својој средини. Сви коментари, предлози и сугестије су ми заиста пријали и дали ми неке нове идеје. Наравно, пошто ми је још мало времена остало до пензије, нећу имати пуно времена да све нове идеје применим у пракси, али сам зато несеквично своја искуства поделила са својим

колегиницама. Као излагач, после презентовања радова, остала сам у тим сесијама. Јако ме је занимало како су се присутни, који нису били излагачи, определили за баш ту сесију. Један од одговора је био зато што су добили сугестије да обавезно посете сесије у којима ће се излагати радови ПУ „Радосно детињство“, на шта сам била јако поносна. Интересантан ми је био и одговор једне колегинице која ми је казала да је њу привукао назив пројекта „Авантуре Сабљозубог зеца“, да није могла ни да предпостави о чему се ради. То је оно што желим да пренесем колегиницама...упитност, зачудност подстиче и одрасле, а децу чија је машта безгранична, много више. Радови који су на мене оставили посебно леп утисак су радови колегиница из Земуне. Рад који бих истакла из разлога што ми се као идеја јако допала, а нисам се у свом раду сусрела је рад који су презентовале колегинице из Пожаревца „Обухват деце која нису у програму ПУ“. Сјајне идеје које су уз вољу и труд васпитачица показале да је увек могуће пронаћи и време и простор за остварење идеја уз подршку околине. Надам се да ће некога ова презентација инспирисати да тако нешто организује и у свом окружењу. Ражањ је са нама поделио своју праксу...један дан у недељи одређен је за боравак у природи, без обзира на временске услове, код њих је то конкретно петак. Тада се организују

игре у природи, истражују, проналазе бубице, проучавају своја открића...Сјајно...и применљиво! Простор као место за игру и учење је била тема ових сусретања. Закључак после презентованих радова био: ако у једном простору акцентујемо недостатке- онда смо у проблему, ако акцентујемо могућности-онда смо на путу до решења.

За крај сам оставила да похвалим све који су учествовали у организацији овог сусретања и да се још једном захвалим Удружењу васпитача Новог Сада које ми је омогућило овај радни одмор. Целокупна организација је била на врло високом, професионалном нивоу, модератори су били предусретљиви и увек спремни да помогну и разреше евентуалне недоумице присутних.. Осим временаведеног у врло конструктивном раду, имали смо довољно времена и за опуштање, дружење, шетњу, рекреацију. Своја искуства која сам поделила са својим окружењем, желела сам да поделим и са ширим аудиторијумом преко часописа „Праскозорје“ и да позовем све колегинице које вредно раде у својим вртићима да свој рад, идеје и своју праксу, поделе са другима, да се пријаве за следеће летње сусретање. Ја се искрено надам да ћу бити део скупа и следеће године и да ћу задовољна и испуњена после тога отићи у пензију.

Сусретање васпитача „ЈЕДАН ДАН У ВРТИЋУ“**модератори**

Марија Шћепановић, председник ПО

Нела Дујић, члан ПО

Весна Нушић, члан ПО,

Гордана Лазаревић, члан ПО

Марија Старчевић, члан ПО

**ПОДРЖАВАЊЕ И УВАЖАВАЊЕ ДЕЧЈЕ ПЕРСПЕКТИВЕ
У КРЕИРАЊУ ПРОСТОРА У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА**

Циљ сусретања је био: Јачање компетенција васпитача, медицинских сестара васпитача, стручних сарадника и директора да рефлексивно преиспитују своју праксу и креирају промене на основу уважавања различитих перспектива, искустава и учења у вртићу и ван њега као месту заједничког живљења.

Након отварања скуп су поздравиле:

Маја Цветковић, директорка ПУ “Радост” из Врњачке Бање, представник града домаћина.

Биљана Којовић-представник Министарства просвете, координатор компоненте 2 пројекта инклузивно ПВО је говорила на тему „Уважавање дејче перспективе у обликовању окружења“.

Тим предшколске установе „Савски Венац“ из Београда, васпитачи Софија Ђорђевић и Драгана Шипрага представиле су рад на тему:

„Консултовање са децом током једног дана у вртићу – Филм кроз игру, игра кроз филм“

Марија Шћепановић, председник Програмског одбора и члан Савета Савеза представила је трећи број информативно-стручног часописа „Праскозорје“ - промоција предшколског васпитања и образовања и професионалног деловања практичара.

Нела Дујић, члан Програмског и Управног одбора представила је „Праскозорце“, нови начин хоризонталне размене, мисли и искустава компетентних практичара са компетентним практичарима из области предшколског васпитања и образовања.

Гордана Лазаревић, члан Програмског одбора представила је Извештај Програмског одбора.

Марина Гвозденовић, подпредседник Савеза удружења васпитача Србије представила је програмске активности скупа.

Називи сесија у којима су презентовани радови:

1. УЧЕШЋЕ ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ У СТРУКТУИРАЊУ И КОРИШЋЕЊУ ПРОСТОРА

2. КОРИШЋЕЊЕ РЕСУРСА ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ИГРУ И УЧЕЊЕ

3. УВАЖАВАЊЕ ДЕЧЈЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У СТРУКТУИРАЊУ И КОРИШЋЕЊУ ПРОСТОРА

4. СТРУКТУИРАЊЕ ПРОСТОРА У ОКВИРУ ТЕМЕ/ПРОЈЕКТА

Пре презентовања радова реализоване су радионице „Ствараонице – разговараонице“ које су биле увод у тему сесије. Након приказа по два рада тимова предшколских установа уследила је рефлексивна дискусија и излистани су увиди за сваку групу учесника сесије.

Током другог дана рад се одвијао у 4 сесије. Након приказаних радова уследила је дискусија.

Сви приказани радови представљају примере тренутне праксе у различитим срединама, а њихова анализа омогућава сагледавање, саморефлексију и рефлексију. Видео записи, фотографије и продукти представљају значајан вид педагошке документације и учесницима сесија омогућили су увид у праксу која је приказана као и могуће правце унапређивања квалитета праксе.

Након тога је одржана радионица „Размишљаоница – разиграоница“

Учесници су се у односу на приказане радове и своју праксу, бавили питањима:

- Како и на који начин подржавамо дејчу перспективу

- Како се консултујемо са децом

- На који начин препознајемо и подржавамо дејче развијајуће компетенције

- На који начин обликујемо однос деце према себи и свом начину учешћа, према људима, стварима, појавама и свету око себе

- На који начин обликујемо праксу у којој деца учествују у свим ситуацијама делања (животно практичним, игри, планираним ситуацијама учења) а кроз које уче о себи, другима и свету

- Како видимо и разумемо сопствено учешће.

Стручни скуп је био прилика да учесници тумаче и разумеју актуелну програмску концепцију кроз примере препознавања и уважавања дечје перспективе у креирању простора у вртићу и ван њега.

У радовима приказаним кроз видео записе уочава се уважавање дечје перспективе у појединим сегментима, посебно у начину на који деца доживљавају, користе и обликују простор у вртићу и ван њега. Простори се виде као живи и флексибилни, отворени за дечје иницијативе, интересовања и истраживање. Уочено је да деца преузимају активне улоге, у одређеној мери доносе одлуке, мењају и прилагођавају простор у складу са својим потребама, што доприноси стварању демократске и инклузивне средине.

Васпитачи препознају значај креирања подстицајне средине која одражава потребе, интересовања и перспективу деце. Учесници су се сагласили да квалитетна средина за учење не подразумева само физички простор, већ и међусобне односе, емотивну сигурност и континуирану подршку одраслих. Размењена су искуства и примери праксе, што је додатно оснажило васпитаче да подрже и уваже дечју перспективу као кључни елемент васпитно-образовног процеса.

У појединим радовима препознаје се доминантна улога одраслог, који усмерава и води дете, чиме се умањује простор за дечју иницијативу и самосталност.

Истраживачка питања деце нису била довољно препозната у појединим радовима, што указује на потребу да се и даље ради на развијању осетљивости васпитача за дечју радозналост и питања као покретаче пројектног учења. Неопходно је креирати окружење у којем се деца охрабрују да постављају питања, а одрасли та питања препознају као вредан основ за даље истраживање и развој програма.

Уочено је да планиране ситуације учења у појединим радовима нису пратиле дечју заинтересованост, што указује на потребу уважавања иницијативе деце приликом планирања.

Рад у групама подстиче процес учења и оснаживања практичара, који су мотивисани, оснажени и отворени да искажу своје дилеме, буду самокритични, буду критички пријатељи, да уважавају једни друге.

ПРЕПОРУКЕ:

★ Препорука ауторима, је да се приликом израде видео записа за сусретања васпитача „Један дан у вртићу” руководе смерницама из *Позивног писма* јер ће тако одговорити на тему скупа.

★ Теме сусретања су јасно дефинисане, те се препоручује да се у приказу фокус усмери на одабрани сегмент који је у складу са темом. Свакодневне рутине су већ више пута биле представљене у бројним радовима током претходних година, па је сада циљ да се направи искорак. Пожељно је усмерити пажњу на конкретан аспект реалног живота групе или вртића – као што су ангажовање и перспектива деце – како би се допринело продубљивању разумевања и унапређивању праксе.

★ Потребно је и даље систематски радити на продубљивању разумевања и тумачења перспективе детета, кроз смислено уважавање његових идеја, предлога и начина размишљања.

★ Неопходно је развијање праксе у којој је васпитач партнер и подршка, а не главни покретач активности, како би се обезбедило окружење које уважава глас детета и подстиче његову активну улогу у процесу учења.

★ Потребно је унапређивати праксу ослушкивања деце и флексибилног прилагођавања активности, како би учење имало смисла и значаја из перспективе детета.

★ Препорука је да назив пројеката произилази из изјава и заинтересованости саме деце, као и из њихових истраживачких питања, чиме се обезбеђује директна повезаност са реалним животом и свакодневним догађајима у групи.

★ Приликом осмишљавања и развијања тема или пројеката важно је да се током избора теме прати заинтересованост деце и усклади са узрасним карактеристикама групе. Истраживање теме треба да буде флексибилан процес, који се развија заједно са децом, кроз њихова питања, игру и непосредна искуства. На тај начин се обезбеђује дубље укључивање деце и подржава њихов целовит развој у складу са основним вредностима програма.

Квалитет који је обележио овај стручни скуп огледа се у оснаживању васпитача да примере из праксе не сагледавају само као добре идеје, већ као основ за анализу и препознавање кључних момената који повезују теорију и праксу. У фокусу је било подржавање и уважавање дечје перспективе у креирању простора у вртићу и ван њега – кроз ослушкивање деце, уважавање њихових идеја и начина на који користе и доживљавају простор. Истовремено, препозната је прилика за унапређивање праксе у правцу суштинског уважавања и подржавања дечје перспективе и укључивања деце у процесе одлучивања, као и осмишљавања простора који подстиче њихову самосталност, иницијативу и осећај припадности.

ИЗВЕШТАЈ СУПЕРВИЗОРА са стручних сусретања васпитача

„ПОДРЖАВАЊЕ И УВАЖАВАЊЕ ДЕЧЈЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У КРЕИРАЊУ ПРОСТОРА У ВРТИЋУ И ВАН ЊЕГА“

1. Увод

Стручни сусрети васпитача окупили су васпитаче из различитих предшколских установа са циљем да се размени искуство и унапреди пракса у области креирања васпитно-образовног простора. Фокус овогодишњих сусрета био је на **уважавању дечје перспективе** – како децу активно укључити у процес планирања, организовања и уређења простора, како унутар вртића тако и у простору који користе у локалној заједници.

Ова тема је изузетно значајна јер се темељи на **поштовању права детета**, подстицању његове аутономије и развоја компетенција, као и на стварању окружења у ком дете осећа припадност и вредност.

2. Циљеви сусрета

- Размена искустава и примера добре праксе из различитих вртића.
- Промишљање начина на који васпитачи могу да препознају и уважавају дечју перспективу.
- Идентификовање изазова у креирању простора и заједничко тражење могућих решења.
- Подстицање сарадње са породицом и локалном заједницом.
- Оснаживање васпитача да развијају простор као **подстицајну и динамичну средину за учење**.

3. Ток сусрета

3.1. Уводни део

Сусрет је започео поздравним говором супервизора, који сњу истакли важност теме и нагласили улогу простора као „трећег васпитача“.

Уважавање дечјег мишљења није само питање методике или организације рада, већ и **питање права детета**. Када деца осете да их слушамо и да њихове идеје имају вредност, она граде самопоуздање, уче да изражавају своје мисли и да преузимају одговорност за своје окружење.

Затим су супервизори позвали преактичаре да отворено деле своја запажања, недоумице и идеје.

3.2. Рад у сесијама

Васпитачи су били подељени у паралелне сесије које су анализирале конкретне ситуације из праксе. Задачи су били усмерени на:

- Учешће деце и одраслих у структурирању и коришћењу простора
- Коришћењу ресурса локалне заједнице за игру и учење
- Уважавање дечје перспективе у структурирању и коришћењу простора
- Структурирање простора у оквиру теме/пројекта

3.2.1. Учешће деце и одраслих у структурирању и коришћењу простора

Позитивно:

Васпитачи су изнели низ примера из праксе где су деца активно учествовала у уређивању простора. Посебно се издвојила пракса у којој су деца кроз разговор и заједничко доношење одлука утицала на распоред намештаја и избор материјала за игру. Видљива је спремност васпитача да слушају децу и препознају њихове идеје као вредне. Похваљује се креативност и мотивисаност васпитача за развијање простора који подстиче истраживање и сарадњу.

Изазови:

Иако је запажен напредак у уважавању дечјих мишљења, примећено је да у појединим групама одрасли и даље доминирају у доношењу одлука. Понекад деца дају предлоге који се не реализују у потпуности, што може утицати на њихову мотивацију. Такође, постоји потреба за већим укључивањем помоћног особља и родитеља у процес планирања.

Предлози за унапређење:

Предлаже се редовно организовање „дечјих састанака“ на којима деца могу износити своје идеје. Такође, корисно би било осмислити заједничке радионице за родитеље, васпитаче и децу како би се оснажила сарадња и створило осећање заједништва. Похваљује се отвореност васпитача за унапређење и спремност да креирају простор у којем су деца активни учесници.

3.2.2. Коришћење ресурса локалне заједнице за игру и учење**Позитивно:**

Учесници су истакли низ примера сарадње са локалном заједницом — посете библиотекама, парковима, музејима и локалним занатским радионицама. Похваљује се иницијатива васпитача да оснажују децу да откривају и истражују окружење изван вртића. Посебно је значајно што су у појединим установама успостављени трајни облици сарадње са установама културе и спортским организацијама.

Изазови:

Неки васпитачи су истакли ограничења у логистици и безбедности приликом извођења деце ван вртића. Такође, примећено је да сарадња са локалном заједницом није равномерно развијена у свим срединама — у мањим местима недостаје институција или организација које би се укључиле. Постоји и потреба за већим информисањем родитеља о значају оваквих активности.

Предлози за унапређење:

Препоручује се израда „мапе ресурса локалне заједнице“ коју би васпитачи користили у планирању активности. Такође, предлаже се успостављање мреже предшколских установа ради размене контаката и идеја за сарадњу. Похваљује се ентузијазам и креативност васпитача у повезивању деце са локалним окружењем и наглашава важност даљег развијања овог сегмента рада.

3.2.3. Уважавање дечје перспективе у структурирању и коришћењу простора**Позитивно:**

Васпитачи су показали високу свест о значају уважавања дечјег гласа. Презентовани су примери у којима деца активно износе своје ставове кроз разговоре, цртеже и заједничко планирање. Посебно се истичу праксе у којима су деца учествовала у избору тематских целина и организацији простора за игру и учење.

Изазови:

Иако се уважавање дечје перспективе све више примењује, уочено је да у појединим случајевима васпитачи имају дилеме око граница утицаја деце у односу на безбедносне и педагошке стандарде. Понекад се дечје идеје не могу у потпуности реализовати због простора, материјала или ограничених финансијских средстава, што може довести до осећаја фрустрације код деце.

Предлози за унапређење:

Препоручује се увођење алата и метода који омогућавају деци да на једноставан и забаван начин изразе своје предлоге (нпр. цртежи, фотографије, макете). Такође, важно је да васпитачи са децом разговарају о томе зашто неке идеје нису изводљиве, како би се очувало поверење. Похваљује се напредак у примени концепта дечје перспективе и наглашава потреба за континуираном едукацијом васпитача у овој области.

3.2.4. Структурирање простора у оквиру теме/пројекта

Позитивно:

Учесници су показали велики ентузијазам у представљању примера пројектног рада који укључује децу у планирање простора. Посебно су се издвојили примери у којима је простор вртића трансформисан у складу са актуелном темом пројекта, што је код деце подстакло креативност и ангажованост. Похваљује се тимски рад васпитача и њихова спремност на иновације.

Изазови:

Уочено је да васпитачи понекад имају потешкоће у прилагођавању простора када су теме пројекта веома захтевне или када трају дуже време. Такође, недостаје континуирана подршка у виду материјала и ресурса за чешће мењање и обогаћивање простора. У појединим установама простор није довољно флексибилан да би се лако трансформисао.

Предлози за унапређење:

Предлаже се планирање „флексибилних зона“ у просторијама које би се лако прилагођавале различитим пројектима. Васпитачима би користила размена идеја и заједничке радионице за креирање материјала који се могу више пута користити. Похваљује се посвећеност васпитача и њихова спремност да кроз пројектни рад унапреде квалитет простора и омогуће деци богато и разноврсно окружење.

3.4. Дискусија и закључци

Учесници су активно учествовали у дискусији, размењујући своја искуства, дилеме и потребе. Издвојено је неколико кључних тема за даљи рад.

4. Кључни закључци

1. Дечја перспектива је основа квалитетне праксе – када децу слушамо и укључујемо, простор постаје подстицајнији, а деца активни учесници у свом учењу.

2. Простор шаље поруку – начин на који је организован утиче на понашање, осећај сигурности и креативност деце.

3. Потребно је још више сарађивати са породицом како би простор одражавао културу, потребе и вредности заједнице у којој деца живе.

4. Важно је оснаживати васпитаче кроз континуиране обуке и размену искустава, јер је креирање простора динамичан процес који захтева стално преиспитивање и унапређивање.

5. Неопходно је развијати партнерство са локалном заједницом како би деца могла да користе разноврсне просторе за учење и истраживање.

5. Препоруке за даљи рад

- Организовати додатне радионице и обуке на тему дечје перспективе и просторног планирања.
- Подстицати васпитаче да кроз документацију бележе гласове деце и интегришу их у планирање активности.
- Развити стратегију за сарадњу са родитељима у процесу уређења простора.
- Подстицати умрежавање предшколских установа ради размене примера добре праксе.
- Наставити са редовним стручним сусретима као подршком професионалном развоју васпитача.

6. Завршна реч супервизора

Захваљујемо се свим учесницима на активном учешћу, размењеним идејама и енергији коју су унели у овај сусрет. Надамо се да ће оно што смо овде заједно научили и поделили бити подстрек да још више чујемо глас деце, да их препознамо као партнере у процесу учења и креирања простора, и да наставимо да градимо окружења у којима се свако дете осећа прихваћено, вредно и поштовано.

ПУ Чукарица, Београд
Вртић „Радосно детињство”
Снежана Пенић - мастер васпитач
sneza.penic1@gmail.com

ДЕЧИЈИ ПОРТФОЛИО – ПРИЧЕ ОД КОЈИХ СЕ РАСТЕ

Увод

Са применом Нових основа „Година узлета”, увек промишљамо како да педагошка документација што боље прикаже учешће и учење деце, као и повезивање са породицама. Кроз размену са колегама, стручним сарадником и родитељима, одлучили смо се да наш начин документовања унапредимо кроз Дечји портфолио. Поделићу са вама како тече наш развојни пут документовања учења и развоја детета кроз Дечји портфолио, као и своје лично искуство.

„Књига о мени” - суптилна конекција

У процесу транзиције, на релацији јасле - вртић, поред квалитетне и продуктивне размене са колегама из јаслица, добијамо „Књигу о мени”. Она постаје драгоцен спона између породица, јаслица и вртића и олакшава упознавање и прилагођавање свима. На почетним страницама налазе се:

- Породичне фотографије
- Стихови, песме о детету
- Породичне приче - о именима деце
- Искуства из јаслица

Надовезујемо се новим причама, искуствима од куће - „Шта све волимо да радимо заједно”. Књига постаје средство скоро свакодневне комуникације: враћа се и одлази у домове, а садржаји се обогаћују,

цртежима, причама и новим ситуацијама. Заједно са децом развијамо вештине руковања портфолиом - деца убацују своје радове, листају, описују фотографије и враћају се различитим ситуацијама. Док са са другарима интерпретирају доживљаје из „Књиге о мени” додатно обликују просторе у просторној целини за симболичку игру и просторној целини за осамљивање.

Кроз свакодневне разговоре са родитељима и путем састанака, трудимо се да приближимо значај портфолија. Подстичемо их да поделе своја породична искуства, која постају прилика за заједничко учење у вртићу.

Приче за учење

Постепено развијамо и Приче за учење. Кроз њих истражујемо како дете учи, учимо његове јаке стране и развијамо осетљивост за подржавање диспозиција за учење. У овим причама „глас детета” постаје још снажнији. Документујемо кључне диспозиције за учење: радозналост, сарадњу, одговорност и истрајност. За нас је најважније да причу граде дете и васпитач, да буде блиска детету и да има сврху подршке сопственом учењу. Више о причама за учење можете погледати у „Приручнику за документовање”¹. Искуства документовања преносимо родитељима кроз радионице, а размењујемо их и са колегама из других вртића, уз подршку стручног сарадника.

Учешће у пројектима

Током развијања пројеката, тежимо да забележимо, истакнемо начине на које дете учествује, учи и какав однос успоставља. Трудимо се да садржајније разумемо дечје поступке, њихове заинтересованости и пружимо родитељима видљивије трагове учења у пројектним истраживањима. Уз хармонично прожимање ових елемената, консултујемо се са децом, негујући дијалог : „Где желиш да изложиш свој рад, да ли желиш да буде у твојој књизи, зашто?”

Док приче за учење настају, портфолио се обогаћује кроз учешће у пројектима. На пример, током пројекта „Како путују писма”, родитељи су кроз приче и стихове описивали своју децу (тајно писмо), што је деци и нама дало ширу слику о сваком другару. Портфолио је циклично путовао на релацији породица - вртић, а родитељи су видели другачије перспективе своје деце. Идеја „Путујуће књиге о компости-

рању” (која је настала на основу заједничке акције нашег вртића), такође је постала део дечјег портфолија, јер представља аутентично заједничко искуство породица и вртића.

На новим страницама дечјег портфолија, прожимају се и кратке белешке разговора деце, ситуације у којима деца изражавају иницијативу, дружења са родитељима. Наши заједнички ритуали обогаћују дечји портфолио : изнова „читање” тајног лика и описивање другара , „играчке од куће причају”, певушимо песме и успаванке играчкама, пре поподневног одмора.... Лиштајући портфолије, деца су сама дошла на идеју да поново посетите јаслице, настављајући тако драгоцену нит, започету „Књигом о мени”.

На основу консултовања са децом, издваја се заједничка идеја да позовемо ђаке из оближње школе (са којом успешно остварујемо сарадњу), да заједно интерпретирамо „Књиге о мени” и да се ђаци присете вртићког доба. Овом приликом деца размењују искуства, поруке са цртежима и речима, које документујемо у дечји портфолио.

Закључак - рефлексива

Током документовања и развијања дечјег портфолија, увек се питамо: „Да ли портфолио пружа довољно јасну слику континуираног праћења дечјег учења?” Најснажнији одговор на питање „Чему служи дечји портфолио?” добијамо од саме деце.

„Књига о мени је да кроз књигу научиш нешто и кад си мали да можеш да потражиш помоћ од другара и онда ти боље нацрташ...Онда кад порастеш научио си кроз књигу о мени заједно са другарима.”(О.А.)

„Књига служи да гледам слике и оно што сам цртао, сликао, правио и онда

¹ Живка Крњаја и Драгана Павловић Бренеселовић, „Приручник за документовање” (Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја 2022), 42-49

то као да читам књигу и прерпричавам другарима.”(Н.Б.)

„Ја волим моју књигу, ту видим како се дружим са другарима и родитељима. Она служи да се виде наша лепа осећања и да се присетим кад сам донела меду”.(Д.Ђ.)

„У књизи гледаш своје радова како си цртао и онда будеш поносан на себе.”(Д.Д.)

„Кад сам ишла са мамом и татом у паркић, да имам за успомену (А.Ј.)

„Нека лепа ствар кад се догоди, а ти се не сећаш кад је то било и онда када дођеш до тог дела, да се присетиш мало.(З.Ђ.)

„У књизи су наше приче, шта смо заједно учили и играли се, а највише ми се свиђа у мојој књизи прича како је шнала изгубила један зуб и није јој порастао.”(Д.Д.)

„Ја листам књигу и смишљам причу кад гледам слику.”(Д.Д.)

„Нека књига може да остари и избришу се слова, а наши радови и слике не могу”(Д.Г.)

„Књига о мени”, очима детета, очима родитеља, васпитача, у току даљег развојног пута, има тенденције да прерасте и у „Приче од којих се расте”. Растемо сви, када видимо да дете даје важност овој књизи, у којој се илуструје све оно што је кроз игру, заједничке доприносе, учило и стварало.

Саморефлексија

На основу досадашњег искуства, увидела сам да су моје стратегије ојачане кроз овакав начин рада. Пружају ми јаснији референтни оквир за даљи професионални развој и напредовање.

ПУ “Радосно детињство“ Нови Сад
Вртић „Камичак“ Ветерник
Мастер васпитач, главни васпитач:
Мила Керкез,
milamiona@gmail.com,

Медицинска сестра-васпитач:
Виолета Балаћ,
violeta.balac@gmail.com

Рад који не прати само један пројекат у вртићу, већ прати како су запослени од зграде која је предвиђена за вртић, пратећи реалан програм, стварали подстицајну средину за децу. Такође, како су деца својим уласком у вртић смислено утицала на промене у простору што сматрамо континуираним консултовањем са децом. Рад је представљен на Стручној конференцији за васпитаче: „Схватање и структурирање простора у дечјем вртићу: искуства деце и одраслих у васпитно-образовном процесу“, одржаној у априлу 2025. године у Кладову. Рад је објављен у зборнику радова (страна 517) и добио је позитивне критике. Препознавање наших изазова од стране колега нас је охрабрило и оснажило за унапређење наше дање праксе.

ОСВРТ НА ПРОЦЕС ГРАЂЕЊА ПОДСТИЦАЈНЕ ФИЗИЧКЕ СРЕДИНЕ

Наш вртић отворен је 2022.године као један од најопремљенијих вртића Предшколске установе „Радосно детињство“ у Новом Саду. Иако смо опремљени новим намештајем простор је био празан и било је неопходно да се направи средина

која је подстицајна и мотивишућа за децу. Одговарајућим уређењем простора, простор свакако постаје наш савезник, „трећи васпитач“. Наш задатак је био изазован зато што је било неопходно опремити десет радних соба, двориште и заједничке просторе који су и сами по себи били изазовни по својој величини а нисмо имали претходне дечје продукте нити рестлове.

Сви запослени у овом вртићу први пут постају тим јер до отварања вртића нису заједно радили а већина се није ни познавала. То је за нас био изазов и у смислу практичног ангажовања и у смислу стварања заједничке визије о томе како простор треба да изгледа.

ДИЛЕМА-ОД ЧЕГА ПОЧЕТИ?

Сваки почетак је тежак и требао нам је план како распоредити дужности, обавезе и како усагласити перцепције простора као стимулативне средине. Прво и основно јесте познавање законске и стручне литературе приручника из серијала „Линије лета“, које смо читали, утврђивали знања, откривали недоумице, хоризонтално и вертикално размењивали мишљења, кроз

18 тимова вртића организованих од стране главног васпитача и педагога вртића Софије Крајновић. Консултације са руководиоцем педагошке јединице Зорицом Миловић биле су свакодневне и од изузетног значаја за цео тим. Затим смо прешли на конкретне кораке, прављење акционих планова у којима су јасно била дефинисана задужења сваког појединца, координатори свих простора, рокови до ког треба да се заврше обавезе и материјали које је потребно обезбедити. Подршка Установе нашем вртићу била је у континуитету (набавка намештаја, консултације око набавке додатне опреме, донације других вртића у играчкама и материјалима). Поносни смо на мотивацију запослених јер је опрема вртића, како смо то звали у шали у једном моменту постала „опрема из наших кућа“ (делови намештаја, завесе и декорација, реални предмети).

ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОСТОРИ-ИЗАЗОВИ И РЕШЕЊА

Заједнички простори вртића омогућавају сусретање и заједничко учешће деце различитих узраста, као и одраслих. Од изузетног значаја је да тај простор буде инспиративан и да привлачи и заинтересује децу и родитеље на коришћење и задржавање. Водили смо се овом чињеницом, али смо водили рачуна да испунимо све принципе и потребе које ходници и холови треба да имају, да не буду само у функцији проласка. Тако смо на самом уласку у вртић направили целину за родитеље и децу „Добродошли“ где се налазила пријатна музика, простор за седење и читање књига а између осталог на зид се пројектовао прво процес радова у вртићу а затим и актуелни пројекти који се раде у групама. Овде су се налазили и плакати које смо сами израђивали и мењали-значајни догађаји у нашем граду које треба посетити са децом, као и актуелни репертоар у био-

скопима, позориштима. Овај простор је одисао пријатном атмосфером и позивао је родитеље да са децом погледају снимке, прочитају неку књигу и истраже шта то могу да посете са децом у нашем граду.

Слика бр.1- „Добродошли“

РАДНЕ СОБЕ – ПРОСТОР БОГАТ И ПОДСТИЦАЈАН КОЈИ ДЕЦУ ПОЗИВА НА ИСТРАЖИВАЊЕ

При опремању радних соба водили смо рачуна да простор и материјали које смо уносили буду приступачни и да стварају ситуације заједничког учешћа деце. Видимо се тим да простор буде организован тако да буде безбедан и прегледан али у исто време динамичан и богат подстицајима који позивају на истраживање. Сви васпитачи по унапред договореном акционом плану ушли су у своје собе и формирали просторне целине. Након формираних целина организовали смо хоризонталну и вертикалну размену међу запосленима, улазећи у собе. Заједничким консултовањем разматрали смо да ли су целине формиране по приручнику „Водич за уређење простора у дечјем вртићу“.

Слика бр.2-Соба пре уласка деце

Слика бр.3- Соба након консултовања са децом

ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОСТОРИ НА ОТВОРЕНОМ

Опремљеност простора на отвореном није мање битна од простора у унутрашњости вртића, с обзиром да се на дворишту одигравају дружење и размена у игри са децом различитих група и узраста. Двориште пружа различите сензорне доживљаје и искуства у природи. Иако је установа обезбедила пењалицу, сферу и љуљашку за децу, већина дворишта је остала неискоришћена. За даље опремање дворишта на сарадњу смо позвали родитеље и локалну заједницу. Преко различитих канала преноса информација, тражили смо помоћ у прикупљању потребног материјала. Тако су нам пиљара и фирма из локалне заједнице донирале одређен број палета и шрафова. Родитељи су донирали судопере за блатњаве кухињице. Радном акцијом запослених и родитеља направљене су: две блатњаве кухињице, индијански шатори и кућице од палета. Све су биле обрађене и безбедне за децу. Запослени су организовали фарбање истих.

Следећој радној акцији осим родитеља, прикључила се опет локална заједница. Ископали смо заједно са родитељима рупу за пешчаник а локална заједница донирала нам је песак. Представница савета родитеља позвала је „Градско зеленило“, које се укључило у акцију сређивања дворишта па су нам за почетак засадили две саднице зимзеленог дрвета. Сада имамо засађено још 10 садница воћки и 3 саднице четинара. Васпитачи група у години пред полазак у школу направили су био башту заједно са децом кроз пројекте, па тако имамо наш лук, кромпир као и зачинско биље. Од изузетног значаја су нам сарадња са свим вртићима наше педагошке јединице (има их 7) а нарочито са два вртића која се налазе у истој локалној заједници-вртић „Златокоса“ и вртић „Рода“. Имамо сталну сарадњу, како у виду посета, удруживања пројеката, тако и у дељењу рестлова, материјала и идеја.

Фудбалски клуб „Ветерник“ редовно нам одржава траву а донирали су нам фудбалске лопте и голове за двориште вртића.

Слика бр.4-Пре радних акција

Слика бр 5-Слике после радних акција

ЗАКЉУЧАК

Кроз опремање вртића: формирање целина у заједничким просторима и радним собама, обезбеђивање и богаћење простора неструктурираним и структурираним материјалима, увођењем деце у простор схватили смо од коликог су значаја приручници „Линије лета“, концизна организација али пре свега да су најважнији фактор који заправо даје смисао и печат простору-управо деца. Како би деца у подстицајном простору била заинтересована за игру, истраживање и рад, потребан је добар тим запослених који имају исти циљ и теже ка истом задатку-добробит деце.

ШТА ДАЉЕ?

Охрабрени успехом који смо постигли, перфектним функционисањем Установе која има 77 вртића и сваки негује на исти начин, мотивише на успех и подржава, наставићемо да се крећемо „узлетном“ путањом, да консултујемо децу у свим сферама живота вртића и да негујемо тај тимски дух који је нашем „Камичку“ препознатљив и упечатљив. Настављамо да учимо и истражујемо заједно са децом и да стварамо заједно физичку средину којом можемо да се поносимо а која ће годинама надамо се бити све боља и подстицајнија.

Силвија Кикановић, мастер васпитач
Предшколска установа „Наше дете“ Шабац

ПРОГРАМ „ВРТИЋ У ШУМИ“

Дуги низ година у нашој установи „Наше дете“ у Шапцу, живи програм „Вртић у шуми“.

Предшколско доба је препознато као изузетно значајно за развијање способности целоживотног учења, за развој самопоуздања, самосталности, отворености, радозналости, истрајности и креативности. Из дугогодишњег искуства у раду са децом, дошли смо до закључка да је боравак у природном окружењу окидач за развој свих диспозиција код деце.

Близина шуме нам је пружила могућност да проводимо доста времена у њој. Деци је пружена прилика да истражују околину и самостално проширују игру.

Значајно је истаћи да посете шуми организујемо по свим временским условима, подстичући децу да развијају љубав према природи и навику боравка на свежем ваздуху у различитим околностима.

Како се шума налази на периферији града, организован је аутобуски превоз који деца доживљавају као праву малу авантуру. Иако путовање траје кратко, за њих је то посебан доживљај. У аутобусу се чује песма, смех и радознали разговори. Узбуђење расте из минута у минут док се приближавају шуми.

При доласку у шуму деца крећу да проучавају околину, истражују биљни и животињски свет, играју се природним материјалима, праве хранилице за птице, логорску ватру и још много тога.

Наконведеног дана у шуми, деца природне материјле које су сакупили носе са собом у вртић и настављају са актив-

ностима а и плановима за наредну посету шуми.

Игре на отвореном деци пружају вишеструке могућности и утичу не само на њихов напредак у физичком смислу већ и на њихове комуникацијске вештине, на социјализацију, утичу на то да уче да се играју заједно, да сарађују, да деле, да се договарају у игри, да склапају нова пријатељства, да размењују искуства једни са другима, да доносе одлуке и решавају проблеме, дапроширују своја истраживања, да развијају раличите начине кретања, да посматрају природни свет и доживе га на њима својствен начин, да обогате сензорна искуства пријатним звуцима, разноврсним бојама, различитим текстурама и задивљујућим мирисима. Тако се деци отварају врата свету задивљујућих открића.

Сваке године Одсек студија за васпитаче и медицинске сестре васпитаче на Академији струковних студија Шабац настоји да оствари сарадњу са нашом установом. Овог пута професорке Кристина Жунић и Марија Лукић препознале су значај пројекта и могућности које она пружа за укључивање студената у рад са децом у околностима које нуди боравак у шуми. Тако су студенти прве и друге године основних студија били део активности које се организују у оквиру пригодног програма у специфичним околностима „Вртић у шуми“. Професори су објединили садржаје из предмета у летњем семестру (Методика васпитно-образовног рада; Предшколска педагогија; Вокално-инструментална настава; Методика упознавања околине 1; Методика развоја говора 1; Психологија дечје игре; Физичко васпитање-активности

у природи) и тиме омогуће студентима да у непосредном раду са децом организују игре на отвореном заједно са децом из вртића „Ђурђевак“ и „Бубамара“.

Студенти су из разговора са децом сазнали чиме желе да се баве, играју и истражују. Заједно са професорима су припремили различите реквизите и материјале, чиме би подржали игру деце на отвореном. Деца су имала прилику да кроз игру у којима преовладавају трчање, скакање, ходање, развијају координацију покрета, брзину реаговања, спретност, осећај за оријентацију и сналажење у простору, да негују смисао за заједнички рад и да међусобно сарађују, да развијају такмичарски дух. Како деца, тако и студенти били су подстакнути да измишљају сопствена правила, да маштају, играју различите симболичке игре и смишљају нове.

Развила се веома лепа сарадња за добробит свих, а највише деце који су своје утиске пренели родитељима и подстакли их да се и они нама придруже у неком од наредних посета шуми.

Програм „Вртић у шуми“ на који смо веома поносни, изазвао је заинтересованост и ван нашег града. Тако су нам у посету дошли васпитачи из ПУ „Моје детињство“ из Чачка. Кроз стручну посету и размену искустава, колеге су решиле да имплементирају програм и у својој установи. Радујемо се поновном дружењу и међусобним посетама, кроз које ћемо унапређивати нашу васпитно-образовну праксу.

У будућности планирамо да програм „Вртић у шуми“ учинимо видљивијим јер досадашња искуства показују да велики број васпитача препознаје бенефите које боравак у природном окружењу пружа деци.

Снежана Ковић
 Мастер васпитач
 Педагошки саветник
kovicsnezana233@gmail.com
 069 652 220

Снежана Трифуновић
 Мастер васпитач
 Педагошки саветник
snezatrifun@gmail.com
 065 851 0622

ВРТИЋ У ШУМИ- ИСТРАЖИВАЧКО УЧЕЊЕ У ПРИРОДНОМ ОКРУЖЕЊУ

ПРОГРАМ „ВРТИЋ У ШУМИ“

У понуди програма ПУ „Моје детињство“ из Чачка, од претходне године, као пилот пројекат, налази се и програм „Вртић у шуми“. Програм представља иновативни образовни концепт, са идејом да се деца омогући боравак и учење ван оквира вртића, у природном окружењу које подстиче радозналост, креативност и емоционалну стабилност.

Програм „Вртић у шуми“ заснован је на савременим теоријама о учењу и развоју деце. Циљ програма, није само фокус на развоју когнитивних вештина, већ подједнако негујемо физички, емоционални и социјални развој.

КАКО СМО ПОЧЕЛИ

Током припреме за реализацију програма, посетили смо ПУ „Наше дете“ у Шапцу, која већ неколико година успешно спроводи концепт шумског вртића. Посета је била драгоцено искуство, и инспирација да и у нашој установи покренемо сличан облик рада, прилагођен контексту и условима нашег окружења. Сарадњу смо остварили и са господином Боштјаном Хреном,

шумским педагогом из Цеља (Словенија), са којим смо организовали неколико онлајн састанака. На тај начин смо имали прилику да чујемо искуства практичара из других земаља које реализују сличне програме у природном окружењу. Ова размена искуства, допринела је обогаћивању нашег рада и замисли, отварању нових идеја, и планирању стручно-студијског путовања у Словенију са циљем даљег усавршавања и повезивања са колегама из региона.

„ ЗАРИН ГАЈ“ - МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Део шуме, у селу Пријевор надомак Чачка, познат под именом „Зарин гај“, постаје место које деци омогућава да истражују, уче кроз игру и искуство, и упознају свет природе. Како би простор шуме био безбедан и приступачан деци, подршку су нам пружили представници МЗ Пријевор и запослени помоћни радници, који су се ангажовали у чишћењу и уређењу шумског простора, а који смо након тога заједно са децом обележили.

У непосредном окружењу шуме протиче река Каменица, која такође, пружа

многе разнолике могућности за игру и истраживање.

Пољопривредна домаћинства у селу, која се баве узгојем различитих култура (воће и поврће) и животиња, подржали су идеју да доводимо децу у посету, ради упознавања са њиховим радом, и биљним и животињским светом.

Надوماк шуме, налазе се ОШ „Божо Томић“, део чачанске градске библиотеке „Владислав Петковић-Дис“ и вртић „Ђурђевак“ који припада ПУ „Моје детињство“, као значајни ресурси програма.

О ПРОГРАМУ

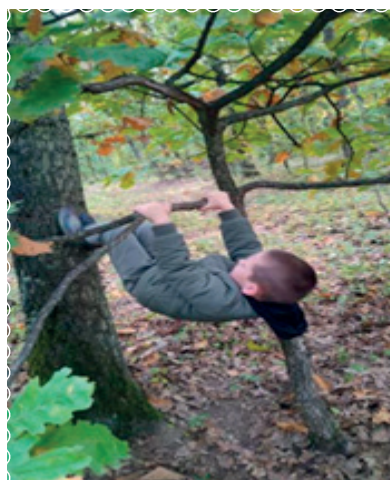
Циљна група програма „Вртић у шуми“ су деца узраста од 4 до 6,5 год., односно деца средње, старије и групе у години пред полазак у школу. Реализатори програма су васпитачи васпитних група укључених у програм, превентивна сестра, други стручни радници и стручни сарадници.

Програм се реализује од октобра до јуна месеца са временском динамиком од два пута месечно. Пилот програмом су обухваћена деца вртића Полетарац са градског подручја и деца вртића Ђурђевак који се налази на сеоском подручју а у непосредној околини шуме у којој се реализује програм.

Организација дана у шуми подразумева

- Окупљање деце и припремање за полазак
- Заједнички долазак и договор о активностима
- Слободно истраживање и дечје иницијативе
- Заједнички оброк и одмор у природи
- Рефлексија дана кроз разговор, цртеж или причу

Процес рада, и реализоване активности у оквиру програма, се континуирано документује кроз фотографије, видео записе и дечје радове. То нам помаже да пратимо дечји развој, препознајемо њихова интересовања и планирамо наредне кораке.

Боравак у шуми, пењање, трчање, грађење склоништа од грања и друге дечје активности, утичу на развој моторичких вештина, јачање самопоуздања, грађењу добрих односа и развијање социјалних вештина. Кроз искуства у природи, деца уче о одрживости и важности очувања природних ресурса, развијајући и негујући еколошку свест. Истражују шумски еко систем, истражују инсекте, уче о биљкама и животињама, прате временске прилике и кроз игру и директан контакт са природом стичу разумевање света око себе.

Родитељи су програм прихватили са интересовањем и великом подршком, сматрајући га квалитетним и корисним. Деца код куће препричавају доживљаје из шуме, причају о томе шта су ново открила и сазнала и са нестрпљењем ишчекују поновни одлазак у шуму.

За нас, васпитаче, ово искуство је донело дубље разумевање детета и њихових потреба. У природи, дете учи и сазнаје спонтано, радо и свим чулима, а васпитач је ту да посматра, прати, подржава и буде истраживач заједно са децом. Реализацијом програма повезали смо децу, родитеље, васпитаче и локалну заједницу. Заједничком жељом и снагама створили смо простор који припада свима, и подстиче одговорност према природи и заједништву.

Програм „Вртић у шуми“ наставља да се развија и шири, уз тежњу да постане део редовног облика рада у нашој установи. Верујемо да је природа најбоља учионица, и да деца у природи не само да уче о свету, већ да уче и да га воле

ПУ „Дечја радост“ Панчево
 Биљана Голубовић, васпитач
 Весна Чанковић, васпитач

У СРЦУ ПРИРОДЕ, У СРЦУ ДЕТИЊСТВА; МАЛИ КОРАЦИ ЗА ВЕЛИКЕ АВАНТУРЕ

Замислите место где се сусрећу природа и машта, где мали истраживачи откривају чари света око себе, а сваки дан доноси нова узбуђења и незаборавне тренутке. Узбудљива авантура почиње на прелепој планини, окружена зеленилом, шумом и чистим ваздухом, где вртићани имају прилику да расту, уче и играју се на најлепши могући начин.

Предшколска установа „Дечја радост“ из Панчева има дугу традицију организовања кампова за децу, која сеже уназад неколико деценија. Они су постали неизоставан део образовног програма, пружајући деци прилику да се повежу са природом, развијају социјалне вештине и стичу нова знања кроз игру и истраживање. Кампови за предшколску децу на планини Дивчибаре имају кључну улогу у целокупном развоју малишана, а подршку за њихову реализацију пружа град Панчево и ЈП „Урбанизам“. Кроз разноврсне активности, деца уче, стичу пријатељства, стварају, играју се и упознају природу што доприноси њиховом здравом, срећном и креативном развоју. Добијена искуства остају у сећању као драгоцени тренуци радости и учења, који их припремају за будуће изазове и подстичу љубав према природи и учењу. Конципирани су по принципу тематских радионица, које се фокусирају на различите области као што су ликовна уметност, екологија, музика, физичко васпитање и енглески језик.

Идеја о одржавању ликовне колоније за децу настала је давне 1998. Под координаторском палицом ликовног педагога, академског сликара Емила Сфере, који је током свих ових година оплемењивао садржај колоније кроз сарадњу са бројним ликовним уметницима и педагозима из наше земље, уводећи тако у ликовни дечји свет нове технике, теме и ликовне изразе. Ликовни камп на планини омогућава деци да кроз цртање,

сликање и моделовање изразе своју машту и креативност. Уз менторство искусних уметника и едукатора, малишани користе разноврсне ликовне материјале за стварање уникатних радова. Радионице се одржавају и на отвореном, окружени природом, што додатно инспирише децу и подстиче дечји уметнички израз.

Неколико година касније, 2002. реализована је дугогодишња идеја о оснивању Еко – колоније. У својим првим годинама постојања обухватала је програмима децу од 6 – 12 година. Те радионице осмишљавале су Слава Тимарац Јованов, педагог и Александра Ружичић, психолог и заједно са васпитачима их реализовале. Временом, овај програм је постао неизоставан за децу предшколског узраста, а васпитачица Снежана Мирић, као координатор Еко – колоније изнедрила је нове програме помоћу којих деца развијају осећај одговорности и љубави према природи. 2025. године место координатора преузима васпитачица Софија Бугаринов.

Развијајући нове идеје, 2007. године, одржан је први Спортски камп на Чардаку. Спортске садржаје је реализовала тадашња педагошкиња за физичко, Сања Угрн и васпитачи са групама деце. Временом и овај Камп постао је део Дивчибарске поставе, а након одласка Сање Угрн из установе, улогу координатора и реализатора програма преузима Иван Марковић, педагог физичког. У реализацији програма имао је помоћ стручних сарадника и едукованих тренера, чији је допринос био од великог значаја за квалитет и успешност кампа. За децу која воле да се крећу, спортски камп је одличан избор. Учествују у разним играма, тркама, оријентирингу, планинарењу и другим активностима које подстичу здравље, координацију и тимски рад. На планини, окружени природом, деца се осећају слободно и енер-

гично, а физичка активност им помаже да изграде снагу и издржљивост, док истовремено уче да поштују правила и сарађују са другима.

Како је боравак и едукација у природи са децом давала одличне резултате, 2014. основан је и музички камп на Чардаку. Координатори кампа били су васпитачи Милица Бубало и Мирко Шкаљак. Касније је камп одржаван на Дивчибарама, а координатор кампа постаје васпитачица Биљана Голубовић. Музички камп пружа деци прилику да истраже музику кроз певање, свирање Орфових инструмената, стваралаштво, импровизацију покрета, слушање музике. На отвореном, уз звуке природе, деца стварају незаборавне музичке доживљаје. У атмосфери дечје игре, кроз систем игара и активности по Орфовом приступу васпитачица Биљана проширује дечја искуства у музици и окупља малишане који свој израз траже у музици. У реализацији радионица помоћ јој пружају и васпитачи.

Најмлађи, али једнако драгоцен је Енглески камп настао 2015. године под стручним менторством васпитачице Весне Чанковић, једног од реализатора програма билингвалне групе у нашој Установи. Са својом колегиницом Тањом Богданов која такође поседује неопходне сертификате о знању језика и методологије рада на енглеском језику, врло успешно реализује и овај вид учења кроз игру. Осмишљен је програм са интерактивним активностима, игрицама и причама на енглеском. Учење у природном окружењу чини процес лакшим и забавнијим, а малишани усвајају нове речи и фразе кроз игру, певање и дружење са вршњацима из различитих средина. Овај камп помаже деци да стекну самопоуздање у коришћењу страног језика већ од најранијег узраста.

Посебну улогу у функционисању енглеског и музичког кампа заузимају педагошко-психолошке радионице. Кроз посебно осмишљене и прилагођене активности, педагози и психолози из

Установе помажу у креирању позитивне атмосфере.

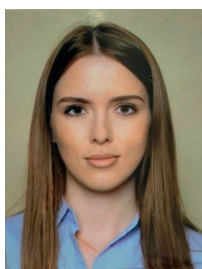
У октобру сваке године, у периоду када се обележава Дечја недеља, Установа орга-

низује изложбу радова деце која су боравила на камповима.

2017. године на иницијативу Весне Чанковић и Ивана Марковића почиње се са реализацијом зимских радионица. Координатори свих набројаних кампова, осмислили су заједнички програм са циљем да се обухвати што већи број деце наше установе који ће проводити време на Дивчибарама, те уз несумњиву здравствену добит, бавити се едукативним и забавним садржајима. Тако су интегрисани сви наши кампови и основане су „Зимске радионице“ за децу пре свега старијег узраста, будући да су предшколци већ ангажовани на летњим камповима. У овим радионицама, деца, њих осамдесет и шесторо, уче и уживају заједно са својим васпитачима и координаторима који их проводе кроз сваки од ових кампова.

Кампови за вртићку децу на планини представљају идеалну прилику за целокупни развој малишана. Комбиновањем ликовних, еколошких, спортских, музичких и језичких активности, деца стичу разноврсна знања и вештине, док се истовремено играју и уживају у природи. Овакви кампови остају у сећању као незаборавно искуство које подстиче љубав према природи, креативности и учењу, уз здрав и активан начин живота. Традиција одржавања кампова јача заједништво међу њима, стварајући незаборавне успомене и пријатељства која трају цео живот.

Бојана Алексић

маст педагог ПУ”Бамби”, Лозница

РОДИТЕЉСКА ПАРТИЦИПАЦИЈА КАО ОСНОВ ЗА РАЗВОЈ ПАРТНЕРСКИХ ОДНОСА У ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

„Само је један период живота са толико отворених могућности, у коме човек са толико енергије, истрајности и ентузијазма овладава и развија сложене капацитете од којих ће зависити његове будуће могућности, његова личност и успешност функционисања у даљем животу. Тај период је предшколски узраст.“ Стога, као први ниво у систему васпитања и образовања, сносимо значајну одговорност.

Успостављање сарадње између породице и институција организованог васпитања и образовања се у свим земљама наглашава као императив образовне политике, као друштвена и педагошка неизбежност.

Породица је примарни и најважнији васпитач деце и као таква има кључну улогу у животу детета. У њој дете стиче основна знања, одраста и развија се у личност, а породични контекст представља основу за развој и учење у свим другим контекстима. У првим годинама свог живота, дете се идентификује са својим родитељима, емоционално је везано за њих, у њима тражи ослонац и сигурност и управо они креирају здраво породично окружење. Предшколска установа представља средину у којој дете има прилику да стекне емоционалне везе са особама изван породичног контекста. Стога, квалитетни односи који су засновани на узајамном поштовању, поверењу и уважавању су кључни за развој позитивне и подстицајне климе за рад. Породицу је неопходно доживљавати као равноправног партнера у васпитању детета и уважавати чињеницу да сваки ро-

дитељ у основи жели добро свом детету, само је неким од њих потребна додатна подршка у томе.

Важан реформски импулс у делатности предшколског васпитања и образовања представља доношење нове програмске концепције „Године узлета” чији дугорочни циљ јесте подршка добробити детета. За дете, програм се манифестује као остваривање његове добробити кроз односе који се развијају са физичким окружењем, вршњацима и одраслима у реалним ситуацијама делања. Важан сегмент функционалног подизања деце у савременим условима живота представља укључивање породице у живот вртића на начине који омогућавају уважавање посебности и доприноса сваке породице

Активно учешће родитеља у предшколским програмима са једне стране, омогућава васпитачима да боље разумеју децу и упознају специфичности социокултурног контекста из којег потичу, док са друге, представља основу за пружање помоћи родитељима у унапређивању породичне интеракције. Учешће родитеља у програмима предшколског васпитања и образовања постао је један од водећих принципа у креирању висококвалитетних програма. Свакако да се живот у породици и вртићу битно разликују што само по себи имплицира на неопходност сарадње и усклађивања та два система.

Као један од показатеља квалитета савремених предшколских програма наводи се важност што ранијег укључивања роди-

теља у процес дечјег учења и образовања на различите начине. Наиме, показало се да мотивисан и оспособљен родитељ може знатно више и дугорочније у односу на било коју институцију, да допринесе развоју детета. Партнерство предшколске установе и породице у великој мери је одређено различитим двосмерним утицајима, квалитетом комуникације и флексибилношћу родитеља и васпитача.

Студије које су реализоване са циљем да се идентификују фактори који највише мотивишу родитеље да се укључе у едукацију своје деце и тиме остваре успешну сарадњу школе и породице, као три кључне компоненте истакле су осећај добродошлице, поштовање породице и уважавање напора родитеља и као последњу, осећај повезаности. Све наведено има своје упориште и у суштини васпитно-образовног рада и свакодневног живота у вртићу, јер као рефлексивни практичари заступамо став да предшколски програм, уколико се развија у оквиру партнерских односа са породицом, може значајно допринети обогаћивању дечјих породичних искустава одрастања и учења.

Трансформација културе вртића одвија се кроз трансформацију кључних димензија контекста праксе вртића, између осталог и односа са породицом, те начина заједничког учествовања деце и одраслих у пракси вртића. Кроз програм сарадње са породицом који је развијен кроз дијалог са родитељима о различитим начинима укључивања породице, родитељи, али и деца, питани су шта им је важно и на који начин би желели да буду укључени. Веома је важно сазнати шта родитељи желе за своју децу и на који начин подржавају њихов развој.

Све наведено импликује потребу да се партнерство са породицом развија од самог уласка детета у предшколску установу (вртић), али и да се континуирано негује и надаље током школовања. Посебно се

наглашава значај партнерског односа током процеса транзиције у школу како би се остварио континуитет у васпитно-образовном деловању, односно како би се избегле конфликтне ситуације које долазе до изражаја када се дете сусреће са различитим, а често и супротним захтевима и стиловима рада.

Сви професионалци у институцијама васпитања и образовања, на мање или више директан и интензиван начин, учествују у креирању ефикасне сарадње са родитељима. У овом процесу посебно долази до изражаја улога стручног сарадника, нарочито педагога, јер он треба да буде лидер у процесу креирања и спровођења акција и активности везаних за свеобухватно партнерство породице и установе.

П
Р
А
С
К
О
З
О
Р
Ј
Е

СТЕАМ (STEAM) КОНЦЕПТ И ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ВАСПИТАЧА

аутор: *Данијела Жугић Бурић*,
мастер васпитач у ПУ “Бошко Буха”, Инђија

Идеја СТЕАМ концепта први пут се појавила у САД крајем 20. века као део образовне реформе усмерене на јачање научних и технолошких дисциплина. Акроним СТЕМ представља почетна слова енглеских речи Science - наука, Technology - технологија, Engineering - инжењеринг, Mathematics - математика. Нешто касније овом акрониму додата је и уметност - Art, па сада најчешће говоримо о СТЕАМ приступу учењу. Овај концепт настао је као одговор на потребу за бољом припремом деце за изазове савременог света, посебно у областима инжењерства, математике и технологије. СТЕАМ приступ постаје све популарнији у свету, подстичући развој и иновације образовних система који га примењују. Начини на које се СТЕАМ примењује у различитим земљама, могу бити посебна тема.

Сведоци смо да савремено образовање прати тенденције развијања вештина за 21. век и захтева иновативне приступе у раду са децом. Вештине за 21. век представљају способности неопходне да би се испратио прогрес људског друштва и сналажење у савременом свету. СТЕАМ концепт, као и “Године узлета”, промовишу такве могућности - иновативне приступе у развијању интердисциплинарних вештина, критичког мишљења, решавања проблема, креативности, сарадње, дигиталне писмености. Пројекту “Бубамара” који смо колегиница и ја развијале са децом током маја

и јуна 2025. СТЕАМ концепт омогућио је проширење истраживања животног циклуса бубамаре, њеног станишта, исхране, улоге у екосистему. Уз помоћ дигиталних алата деца су фотографисала бубамаре, правила слагалице од својих цртежа бубамара, програмирала (BeeBot) робота да испричају причу о бубамари по сликама. Од различитих материјала деца су градила кућице за бубамаре и смишљала шта све треба да имају у својим кућицама. Отискивала су темпером прстиће за бубамаре, сликала их, правила их од пластелина, креативно се изражавајући. Кроз различите игре деца су повезивала своја конкретна запажања и пребројавала бубамаре, бројала тачкице и ножице бубамарама, ређала.

Моделовањем истраживачког приступа подстицале смо децу да пажљиво посматрају природу око себе, бележе када су, где и колико бубамара видели, подстицале смо постављање питања као што су “зашто бубамаре имају тачкице; имају ли куће, шта воле да једу, имају ли очи, ноге и каква су им то крила...”, прикупљали су податке тако што су документовали фотографисањем, илустровањем и цртањем, тимски тражили одговоре и делили своја сазнања са децом из других група, заједнички доносили закључке и били активни учесници у процесу учења. СТЕАМ приступ помогао је да деца активно и смислено истражују реални свет и стичу искуства која и ових дана преносе проналазећи поново

бубамаре у нашем дворишту. их по боји или величини.

Препознавање овог концепта и примена са предшколском децом дају велики простор васпитачима у развијању личних компетенција, проширењу спектра вештина и педагошких метода, као и модернијем приступу у интеракцији са децом. СТЕАМ концепт даје практичарима нову перцепцију и инспирацију за истраживањем, распламсава дечију радозналост и креативност, обогаћује искуства и подстиче научни концепт мишљења. Васпитачи као креатори подстицајног окружења за игру и учење кроз СТЕАМ подстичу код деце способност иновативног размишљања кроз интегрисање научних и уметничких принципа.

Професионални развој васпитача је процес који подразумева сопствени раст и развој. Као васпитач који разуме да је технологија неизоставан део савременог образовања, да се свет мења невероватном брзином; да су кодирање, роботика и вештачка интелигенција неизоставни чиниоци садашњости и будућности, једна сам од иницијатора и четири године координатор Тима за развој дигиталних компетенција у мојој предшколској установи. Са инспиративним и расположеним колегиницама из тима покушавам да нашу установу поставим на мапу међународних догађаја који укључују СТЕАМ концепт. Наша установа уврстила је СТЕАМ приступ у планиране активности стручног усавршавања запослених, редовно учествује у eTwinning пројектима који су награђивани националним и европским ознакама квалитета, CodeWeek изазовима, Scientix обукама, различитим вебинарима са СТЕАМ темама... Учешћем у оваквим догађајима обогатила сам своје личне компетенције истражујући различите доступне изворе о СТЕАМ приступу учењу и упознала фантастичне и инспиративне колегинице кроз пројекте

у које сам се укључивала. Коауторка сам приручника "СТЕАМати од вртића", гостовала на вебинару "СТЕАМ у нашим вртићима", учествовала са приказом СТЕАМ примера добре праксе на националном "Science on stage" фестивалу, ауторка сам чланка практичног примера иновативног приступа настави у 3. сегменту Зборника радова "Мој мастер клас 2025.", што илуструје многобројне могућности за стручно усавршавање које бављење овим савременим концептом у васпитно - образовном раду нуди. СТЕАМ пружа прилике за умрежавање и сарадњу са колегиницама и колегама у земљи и иностранству који деле слична интересовања, што ми даје инспирацију и подстицај да уносим промене и иновације у своју уобичајену праксу. Трудим се да на овакве начине отворам могућности за сопствену едукацију и подстичем лични професионални развој, али и да сва своја знања пренесем колегиницама кроз писање стручних радова, њихов приказ на планираним активностима стручног усавршавања унутар установе и учешће на стручним конференцијама као што су "Примери добре праксе" у Новом Саду и "Грађење заједништва деце и одраслих у вртићу и локалној заједници" у Кладову.

Васпитачи као прва карика у образовању морају да се потруде да буду отворени за лични и професионални развој. Способност брзе адаптације на нову стварност мора бити јасан мотив свим странама укљученим у образовни систем да са великим ентузијазмом буду отворени за прихватање нових педагошких приступа и да држе континуитет у професионалном усавршавању. Просвета је позив који се ради са великом љубави, а у циљу добробити свих неопходно је да дамо све од себе како бисмо нашу децу опремили знањима, способностима и вештинама уз помоћ којих ће компетентно дочекати све оно што 21. век доноси.

Примена овог концепта у васпитно - образовном процесу од великог је значаја и за децу и за васпитаче. Код деце се између осталог подстиче се спремност брзог прилагођавања на промене које доноси време, самопоуздање, сарадња, тимски рад, креативност, критичко мишљење, развијају своје вештине и стичу нова знања. Васпитачи су мотивисани да спремније одговоре на изазове модерног образовања, оснажени су новим знањима и вештинама које пружа (н)ова методологија. Васпитачи имају важну улогу у развоју научне писмености од најранијег узраста. Наука живи у вртићима кроз игру, експерименте, машту, она је инспиративна деци и васпитачима и посебно забавна. СТЕАМ приступ представља начин професионалног раста и развоја васпитача који доприноси иновативнијем, динамичнијем, квалитетнијем и модернијем раду са предшколском децом. Утицај СТЕАМ методологије зато не сме бити подцењен у напредовању и професионалним компетенцијама васпитача.

Литература:

<https://www.unicef.org/serbia/media/10271/file/Godine%20uzleta:%20bro%C5%A1ura%20za%20vaspita%C4%8De.pdf>

<https://zelenaucionica.com/stem-nauke-sta-su-i-zasto-je-vazno-da-za-njih-cuju-svi-roditelji-i-nastavnici/?citationMarker=43dc9a7-70db-4a1f-b0ae-981daa162054%20%221%22>

<https://pefja.kg.ac.rs/wp-content/uploads/2025/04/32-Mira-Jovanovic-Sanja-Vuletic-Ljiljana-Stankov-Natasa-Dubljanin.pdf>

<https://www.agapelittleuni.com/the-role-of-stream-in-early-childhood-education/>

<https://www.savez-vaspitaca.org.rs/wp-content/uploads/2020/06/24.-KOMPARATIVNA-ANALIZA-converted.pdf>

<https://drive.google.com/file/d/1-wgUo0K5FHoNkubxiTp23LgVXA4jvA3m/view?usp=drivesdk>

<https://sons.institut.edu.rs/>

САВЕЗ УДРУЖЕЊА ВАСПИТАЧА СРБИЈЕ

Горричка бб, Смедерево

vaspitačisrbije@gmail.com

0628883800

КОНТАКТИРАЈТЕ НАС!

601. „Вртић у природи – сигурно, здраво и подстицајно окружење за игру, учење и развој деце“

Аутори / Реализатори :

*васпитач Марија Шћепановић, ПУ „Нада Наумовић“, Крагујевац
мастер васпитач Силвија Кикановић, ПУ „Наше дете“ Шабац*

8 сати стручног усавршавања

642. „Документовање дечјег развоја и напредовања – партиципација детета, практичара, породице“

Аутори Реализатори :

*мастер васпитач Наташа Јовановић
ПУ „Ђурђевдан Крагујевац
васпитач Марија Шћепановић
ПУ „Нада Наумовић“, Крагујевац*

8 сати стручног усавршавања

578. „Подршка и структура“ – стратегије грађења односа који подржавају добробит детета кроз социјално емоционално учење,

Аутори Реализатори :

*дипл. педагог Александра Ранковић,
дипл. психолог Александра Ружичић
ПУ „Дечја радост“, Панчево*

8 сати стручног усавршавања

594. Педагогија слушања и разумевања и подстицање креативности код деце“.

Аутори Реализатори :

*васпитач Емина Живојиновић
дипл. васпитач Сузана Миловановић
ПУ „Нада Наумовић“ Крагујевац*

8 сати стручног усавршавања

633. „Локална заједница као место учешћа и учења детета“

Аутори Реализатори :

*васпитач, Весна Нушић, ПУ „Наше дете“
васпитач, Нела Дујић, ПУ „Полетарац“ Оџаци
васпитач, Марија Шћепановић, ПУ „Нада Наумовић“, Крагујевац*

8 сати стручног усавршавања

616. „Водич кроз рану писменост“

Аутори Реализатори :

*Јасмина Антић, педагог, Јасминка Петковић,
васпитач, Светлана Радосављевић,
педагог, Весна Нушић, васпитач
ПУ „Наше дете“, Врање*

8 сати стручног усавршавања

596. „Подршка добробити кроз односе и делање“

Аутори Реализатори :

*мастер васпитач, Нела Дујић
ПУ „Полетарац“ Оџаци
дипл. васпитач, Оливера Дишић
ПУ „Бамби“ Лозница*

8 сати стручног усавршавања

АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА

Сања Мирковић, председник УВАМО Чачак

УДРУЖЕНИ ПОРЕД МОРАВЕ

Удружење васпитача моравичког округа -УВАМО, постоји од 2004. године као члан Савеза удружења васпитача Србије.

У удружењу су равноправни чланови преко двестотинепедесет васпитача из свих предшколских установа из целог моравичког округа. У окриљу нашег удружења су пет предшколских установа Града Чачка и установе из Горњег Милановца, Лучана и Ивањице.

Удружење УВАМО се већ преко двадесет година бави стручним усавршавањем васпитача моравичког округа и то на разноврсне начине.

Поред редовног учешћа као учесници, медијатори и презентери на свим Струч-

ним конференцијама, сусретима и конгресима које организује Савез удружења васпитача Србије, наше удружење радо учествује и презентује и на окружним сусретима удружења Рашког и Шумадијског округа.

Поред овог вида стручног усавршавања УВАМО дуги низ година организује и друге видове стручног усавршавања као што су семинари, студијска путовања, презентовања и хоризонталне размене. Такође, УВАМО је увек спремно да помогне свима који имају идеју и жељу да представе свој рад како на републичким тако и на међународним конференцијама.

Наша мисија је подстицање развијања васпитачких компетенција као и заједништва међу васпитачима целе Србије.

Нада Гертнер,

мастер васпитач,

представник за јавност УВБ

УДРУЖЕЊЕ ВАСПИТАЧА БЕОГРАДА –

РЕАЛИЗОВАНЕ АКТИВНОСТ – ДАНИ ВАСПИТАЧА

Ове године одржани су 20. по реду Дани васпитача Београда- „Васпитачи Београду“. Манифестација је одржана у ДКЦ-у, са којим успешно сарађујемо већ 20 година.

Изложба је била отворена од 7. до 9. априла 2025.године. Своје радове су изложили васпитачи – аутори игара, играчака или збирки, пријављених на конкурс за најбоље дидактичко средство.

града у организацији Удружења васпитача Београда.

Централна тема овогодишњих Истраживачких дана била је „Сагледавање реалног програма из различитих перспектива“. Учесници скупа имали су прилику да присуствују презентацијама 25 радова београдских предшколских установа.

Током изложбе радова насталих из праксе васпитача и за потребе рада са децом, поред стручног жирија у проценивању квалитета, учествовали су и сами аутори. Манифестација је била отворена за све који су желели да посете Изложбу.

УВБ ове године обележава 20 година сарадње са Београдским драмским позориштем, где се сваке године одржава позоришна представа за васпитаче УВБ-а и додељују награде за најбоље дидактичко средство.

XVIII ИСТРАЖИВАЧКИ ДАНИ ВАСПИТАЧА БЕОГРАДА

На Учитељском факултету у Београду 24. и 25. октобра 2025. године одржани су XVIII Истраживачки дани васпитача Бео-

Приказани радови, у складу са темом скупа, омогућили су учесницима да сагледају различите примере грађења и подстицања квалитетних односа у вртићу, кроз истраживања у области развијања реалног програма.

Истраживачки дани васпитача Београда реализовани су кроз три тематске сесије:

1. Вртић – место развијања реалног програма
2. Различити ресурси у развијању реалног програма
3. Професионална заједница учења

У пленарном делу скупа учесници су имали прилику да унапреде своје професионалне компетенције током излагања:

- Доц. др Драгане Пурешевић – „Зашто је смислено консултовати се са децом у дечјем вртићу“
- Сандре Бацковић, саветника-координатора, Центра за професионални развој запослених у образовању, ЗУОВ – „Подршка менторству у установи: представљање Водича за менторе васпитаче

Посебна презентација „**Persona Dolls – приче које праве разлику**“, као алат за консултовање са децом, развијање заједништва и социјалне правде, представљена је испред ПУ „Чукарица“.

Програмски одбор Истраживачких дана васпитача Београда:

1. Далиборка Месар, председник УВБ
2. Ружица Недељковић, педагог ПУ „Врачар“

3. Марија Илић, педагог ПУ „Савски венац“

4. Љиљана Драгутиновић, мастер васпитач, педагошки саветник, ПУ „Врачар“

5. Вукица Павловић, мастер васпитач, самостални педагошки саветник, ПУ „Перка Вићентијевић“, Обреновац

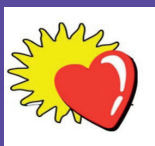
6. Снежана Вукашиновић, васпитач, ПУ „Врачар“

7. Славица Катић, мастер васпитач, педагошки саветник, ПУ „Јелица Обрадовић“, Младеновац

Захваљујући програмском одбору, презентацијама предшколских установа које су уважиле различите перспективе у развоју реалног програма и цењеним гостима, Истраживачки дани васпитача Београда протекли су у динамичној и инспиративној атмосфери размене примера добре праксе и професионалног промишљања.

Суштина Истраживачких дана васпитача јесте заједничко истраживање и промишљање о томе колико се сви учесници у процесу рада осећају компетентним, као и изношење дилема и отварање нових рефлексивних питања у сагледавању реалног програма.

Марина Гвозденовић, председник
29. Удружења васпитача
Рашког округа „Бисерно срце“, Краљево

РАД СЕ УВЕК ИСПЛАТИ

Колико су васпитачи отворени за сарадњу и размену искустава најбоље показују васпитачи Маријана Дедовић и Дарко Митровић из ПУ „Олга Јовичић Рита“ из Краљева. Они су остварили успешну међународну сарадњу са колегама из ПУ „Буба Мара“ из Скопља, реализујући два заједничка пројекта представљена на Балканској конференцији васпитача. Њихов пример сведочи да километри нису препрека када постоји заједничка жеља да се ради, ствара и делује у корист деце и струке.

На велико задовољство свих нас, 10. маја 2025. године организовани су Трећи окружни стручни сусрети васпитача рашког округа, чији је домаћин била ПУ „Олга Јовичић Рита“ из Краљева. Простор за одржавање скупа великодушно је уступила Средња шумарска школа из Краљева,

која је захваљујући модерном атријуму и савремено опремљеним учионицама била идеално место за овај догађај.

На скупу је учествовало више од 200 васпитача, директора, стручних сарадника и медицинских сестара–васпитача из целог Рашког округа, као и представници локалне самоуправе. У позитивној и подстицајној атмосфери размењиване су нове идеје и иновације у васпитној пракси, реализоване су радионице са активним учешћем свих присутних и вођене конструктивне дискусије о савременим приступима у раду са децом.

Током претходне школске године организован је и низ акредитованих стручних обука за васпитаче из нашег округа. Домаћини тих програма били су ПУ „Младост“ из Новог Пазара и ПУ „Олга Јовичић Рита“ из Краљева. Остварена је и нова сарадња са Центром за стручно усавршавање у Краљеву, у оквиру које ће се наставити реализација обука и семинара намењених васпитачима.

Са уверењем да је континуирано усавршавање темељ квалитетног васпитно–образовног рада, настављамо да подржавамо све васпитаче у изношењу својих идеја, иницијатива и предлога. Само заједничким снагама можемо бити још успешнији и испуњенији у нашем позиву.

Весна Ерић,
председник Удружења васпитача Шумадије

РЕАЛИЗОВАНИ ДРУГИ ОКРУЖНИ СТРУЧНИ СУСРЕТИ ВАСПИТАЧА ШУМАДИЈЕ

Удружење васпитача Шумадије има за циљ повезивање васпитача, подстицање, подржавање и координацију активности ради унапређења васпитно образовног рада и континуирани развој професионалних компетенција васпитача. Један од задатака је неговање рефлексивне праксе и унапређивање професионалног развоја кроз организовање различитих облика стручног усавршавања. У складу са задатком реализовани су Други окружни стручни сусрети васпитача Шумадије у Крагујевцу дана 31.05.2025. године у организацији Савеза удружења васпитача Србије и предшколских установа “Нада Наумовић” и “Ђурђевдан” на тему:

„Схватање и структурирање простора у децјем вртићу: искуства деце и одраслих у васпитно образовном процесу“.

Да је тема веома значајна говори велики број учесника на скупу: васпитача чланова Удружења васпитача Шумадије државних и приватних предшколских установа са територије града Крагујевца, Аранђеловца, Тополе, Раче, Баточине, Лапова и Кнића, директора предшколских установа, помоћника директора за васпитно образовни рад, стручних сарадници и сарадника, медицинских сестара васпитача.

Квалитет односа и заједништво које годинама градимо међу члановима удружења допринео је да се још боље повежемо, сарађујемо, јачамо тимски дух што је довело до унапређења квалитета истих.

Скуп су поздравили члан Градског већа за образовање града Крагујевца Душан Алексић, начелник школске управе Радојко Дамјановић, директорка предшкол-

ске установе “Нада Наумовић” Сузана Миловановић, директорка ПУ “Ђурђевдан” Тијана Ристовић, испред Савеза удружења васпитача Србије Марија Шћепановић, члан савета Савеза и председник програмског одбора Савеза, представник Центра за образовање Зорица Нилолић, председница удружења стручних сарадника и сарадника центра Крагујевац Ивана Јокић, председница удружења медицинских сестара предшколских установа шумадијско поморавског региона Марија Милић.

У пленарном делу учесници скупа имали су могућност да чују излагање “Подстицајна средина за игру, истраживање и учење у досадашњем искуству примене Основа програма предшколског васпитања и образовања “Године узлета”, Милене Којић мастер васпитача, спољног сарадника при министарству просвете. Током пренарног дела члан Савета Савеза и председник Програмског одбора Марија Шћепановић представила је трећи по реду часопис “Праскозорје”.

Презентације радова из Новог Сада, Београда, Чачка, Димитровграда, Коцељева, Аранђеловца, Крагујевца, Раче, биле су презентоване у четири паралелне сесије. Учесници скупа су имали прилику да погледају презентације радова а наком тога учествују у дискусији уз помоћ рефлексивних питања кроз рефлексивне нивое, дискутују о својој пракси на различитим нивоима у складу са вредносним димензијама квалитета реалног програма.

Окружни сусрети су окупили васпитаче из целе Србије који су имали прилику да размењују примере за учење, пореде своју

праксу са праксом других колега као и да промишљају о корацима промене.

Наком анализе евалуационих листића добили смо увиде учесника скупа да су приказани садржаји били у складу са темом скупа, веома инспиративни, занимљиви примери за учење. Оно што им је било значајно, вредно и важно што ће понети са скупа су нове идеје за унапређење васпитно образовног рада, различите примере добре подстицајне средине и уређења простора, подељена искуства из различитих перспектива, креативност васпитача. За реализацију скупа учесници су навели

да је веома лепо организовано, да се осетила топла добродошлица, уважавање и подршка што је јако битно и важно а за предлог унапређења наводили су да наставимо са оваквим обликом стручног усавршавања и разменом искустава из праксе што ћемо се и трудити да наставимо и остваримо

За предлог унапређења учесници наводе још оваквих скупова, да се чешће окупљамо и размењујемо искуства из праксе, наставимо са оваквим облицима стручног усавршавања што ћемо се трудити и да остваримо.

ПЕТИ ОКРУЖНИ СУСРЕТИ ВАСПИТАЧА УВБО

У организацији Удружења васпитача Браничевског округа, 05.04.2025. одржани су пети окружни сусрети васпитача, са темом “Подржавање и уважавање дечије игре и истраживања у вртићу и ван њега”.

Скуп је поздравила председница Удружења васпитача Браничевског округа **Ана Штерјоска**, а у уводним излагањима представила нам је **Биљана Којовић**, координатор компоненте 2 пројекта инклузивно ПВО:

Резултати подршке унапређивању квалитета рада ПУ кроз пројекат „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“

- *Кључни налази Финалне студије о смањању квалитета рада ПУ*

Марија Шћепановић, члан савета Савеза васпитача Србије представила је часопис “Праскозорје”, док је **Марија Старчевић**, члан програмског одбора Савеза представила програм дечијег села РАДОСНИЦА, по идеји Савеза удружења васпитача Србије, а васпитачи УВБО представили су рад на тему-Традиционална музичка баштина као средство интегрисања деце у васпитно-образовни процес, који је био приказан на БАПТИ.

Скупу је присуствовало преко 200 учесника.

Након пленарних излагања, васпитачи су имали прилику да одаберу једну од четири сесије, где су погледали по три стручна рада и учествовали у дискусијама о пракси на различитим нивоима у складу са вредносним димензијама квалитета реалног програма.

Један успешан дан у свим сегментима где је свако могао да понесе нешто што је њему вредно, важно и значајно.

*Драшковић Слађана
Председник удружења васпитача „Чигра“ Смедерево*

ДЕДАР- XVI Фестивал дечијих драмских радости

Шеснаести по реду фестивал Дедар, одржан је у Центру за културу Смедерево 27. и 28. маја 2025. године. Организатори фестивала су Удружење васпитача „Чигра“ и ПУ „Наша радост“ Смедерево. Фестивал је трајао 2 дана.

Свечано фестивалско отварање у Центру за културу протекло је уз перформанс „Дете које чита постаје човек који мисли“. Перформанс су извели васпитачи из Смедерева.

ДЕДАР већ дуги низ година промовише дечје стваралаштво и подршку и учешће родитеља и васпитача, заједно на сцени стварају каролију

У разговорима са децом „глумцима“ могли смо да чујемо како им је овај дан баш посебан и да сви знају текст свих.

После наступа и аплауза из препуне сале желели су да још једном одиграју представу.

Сви знамо да је драмска игра изузетно важна за развој детета предшколског узраста и утиче на аспекте његове личности, она представља моћан алат за учење и сазревање.

Кроз драмску игру деца стварају и улоге у различите улоге-постају принцезе, суперхероји, лекари или животиње. То подстиче њихову машту и креативност,

омогућавајући им да размишљају изван устаљених оквира и стварају нове светове. Кроз игру проналазе нова решења за проблеме изражавају се на оригиналан начин.

Ове године на фестивалу су учествовала деца из целе Србије.

Представе су биле маштовите и својим емотивним богатством су даровале радост и забаву другој деци у препуној сали Центра за културу.

Радујемо се следећем фестивалу и дружењу кроз игру и песму наших малишана, васпитача и родитеља.

Евалуација фестивала је одржана 04.06.2025. у Регионалном центру у Смедереву где су додељене награде по категоријама.

РЕЧ ЖИРИЈА XVI ФЕСТИВАЛА ДЕЧЈИХ ДРАМСКИХ РАДОСТИ ДЕДАР 2025

Жири је радио у следећем саставу: Владислав Нешић- редитељ и драмски педагог, Драгана Тетковић- васпитач, Невена Ракочевић Павловић- редитељ и драмски педагог.

Представе су разврстане по категоријама: дечје представе, представе васпитача за децу, представе деце и васпитача и представе деце, родитеља и васпитача.

Сценом је прошло стотину деце и шездесет и пет васпитача и одраслих.

Фестивалске представе изведене су пред препуним гледалиштем концертне сале Центра за културу. Публику су махом чинила деца из вртића, као и бројни родитељи. Потребно је поменути да је атмосфера у публици била на завидном нивоу, с обзиром на чињеницу да су деца пратила и учествовала онолико колико је интерак-

тивност представа дозвољавала.

Сам чин отварања фестивала, у извођењу васпитача ПУ „Наша радост“, осмишљен је као својеврстан увод у оно чему ће публика присуствовати. Отварање књиге са чијих страница излазе на сцену најпознатији ликови из бајки, које сва деца познају и воле, лагано води посматрача преко границе реалног света и

отвара широку лепезу маште која сваким замахом, кроз нову представу окупира дечију пажњу и обогаћује мисаони свет.

Водитељке програма, на креативан и ненаметљив начин, анимирале су публику између представа, наговештавајући садржај следеће изведбе.

Едукативни моменат је врло присутан у свакој представи. Приче историјске садржине, приче о другарству, љубави, пожртвовању, слози и култури, дају критички осврт и наводе на промишљање.

Сценографија је углавном била сведена, али примерена, све на сцени је „играло“, имало употребну вредност и намену.

Костим је био у функцији прича, неоптерећујућ извођачима, као прави „продужетак лика“.

Сценски покрет је у неким представама превише сведен, док је у неким пренаглашен. Објашњење за то је моменат дечје

изведбе, у којој се фокусира на текст, па извођач има одређену дозу укочености у страху да не погреша. Пренаглашен покрет је видљив код одраслих извођача који се „заиграју“, и не примећују да претеран покрет оптерећује посматрача и штети представљању лика. Најбоље је пронаћи меру, избалансираност, која на природан начин „донесе лик“ пред публику.

Сценски говор је у већини представа на завидном нивоу. Постоје моменти у којима се глумци не чују или неразговорно говоре. На томе треба радити, освестити важност јасног, гласног и разговорног говорења на сцени, као и говорења „на публику“, без окретања леђа приликом обраћања.

Музика која прати сваку представу, или као подлога сценама или као пауза између истих, је приметно доприносила општем утиску.

Интеракција са публиком је у неким представама израженија, а према самој реакцији деце јасно је да је жељени ефекат постигнут.

Представа „Животни пут Светог Саве“ ПУ „Зрењанин“, издваја се упечатљивим спојем сценског покрета приказаном кроз сенке, и наратијом која је са сцене прати.

Награђене су представе које у себи спајају успешно реализоване све наведене елементе, а поред тога доносе на сцену радост у игри, креативни приступ и промишљање.

Представа над представама је „Чудна шума“ ПУ „Чика Јова Змај“, из Смедеревске Паланке. На самом почетку представа доводи гледаоца до катарзе, која је присутна све време трајања изведбе. Момент прихватања идеје шуме док родитељи и васпитачи као дрвеће излазе на сцену, а свако дете као животињица седи уз стабло заштићено његовом крошњом, и уз пригодну музичку подлогу, представља поучну причу, која наизглед лако, кроз стих, „тече“ са децјих усана, публика је испратила у тишини, са благим осмехом и уз потпуно веровање. Доноси на сцену управо оно што позориште јесте.

НАГРАДЕ

Дечја представа

1. „Непослушно маче“ ПУ „Чика Јова Змај“, Пирот
2. „Наравно“ ПУ „Наша радост“ (Бамби), Смедерево
3. „За правога цара потребно је дара“ ПУ „Ракила Котаров-Вука“, Лазаревац

Представе васпитача за децу

1. „Краљевић Жабац“ ПУ „Полетарац“, Стара Пазова
2. „Култура побеђује“ ПУ „Младост“, Нови Пазар
3. „Ветровита бајка“ ПУ „Раковица“, Београд

Представе деце и васпитача

1. „Смиљка и Црвенкапа истражују шумски бувљак“ ПУ „Дечије царство“, Велика Плана

Представе деце, родитеља и васпитача

1. „Чудна шума“ ПУ „Чика Јова Змај“, Смедеревска Паланка
  - Награда за иновативан приступ едукативном садржају
- „Животни пут Светог Саве“ ПУ „Зрењанин“, Зрењанин
  - Награда за оригиналну колективну изведбу познатог садржаја
- „Снежана и седам патуљака“ ПУ „Десанка Максимовић“, Житиште
  - Награда за сценску игру
- „Весели узлет“ ПУ „Олга Јовичић Рита“, Краљево

Ивана Јевтић,

стручни сарадник педагог у ПУ „Наше дете“ Шабац

САРАДЊА ВАСПИТАЧА И СТРУЧНИХ САРАДНИКА – ИЗ УГЛА СТРУЧНОГ САРАДНИКА

С обзиром на то да се концепцијом Основа програма афирмише улога стручних сарадника у развијању квалитетног реалног програма кроз промену културе и структуре вртића, преиспитивање сопствене улоге у вртићу и доприноса у развијању реалног програма довело је нас је до закључка да је унапређивање квалитета развијања реалног програма могуће је само кроз заједнички рад васпитача, медицинских сестара васпитача и стручних сарадника уз коришћење свих расположивих ресурса Установе и локалне заједнице.

Улога стручних сарадника свих профила огледа се и у томе да заједно са васпитачима и другим запосленима сагледавају властита полазишта и уверења, да уче кроз преиспитивање слике о детету, праксе вртића, природе и функције предшколског васпитања и образовања и грађење заједничког разумевања. Боравак стручног сарадника у вртићу доприноси да се стекне јаснији увид у оно шта се заиста дешава у вртићу, у реалном дану, из дана у дан, као и да препознамо и сазнамо које су то проблеми и ограничења у конкретној ситуацији и вртићу, али и да васпитачи и други запослени почну нас да препознају као део заједнице вртића. Све ово знатно утиче на начин комуникације (како са васпитачима и другим практичарима, тако и са техничким особљем, родитељима и др.) и доприноси изградњи културе заједничког разумевања. На овај начин превазилази се уверење практичара да су стручни сарадници у улози проценитеља да ли је нешто добро или није, већ се кроз непосредно учење и учествовање у променама (давањем предлога али и изналажењем решења за њихову реализацију) стручни сарадници укључују у развијање реалног програма у вртићу. Када стручни сарадник борави у групи довољно дуго, он може да препозна обрасце у заинтересованости деце (а на

основу тога помогне васпитачу у покретању теме пројекта), стекне увид како деца уче, шта истражују, како и када васпитачи уносе провокације али и да то сам ради... Стална укљученост у обликовање односа и начина учешћа деце и одраслих у свим ситуацијама делања, омогућава стручном сараднику да стручна знања из одређене области стави у функцију подршке добробити детета али и да сопствена умења која се односе развијање квалитета реалног програма развија и испољава. Од посебног значаја су заједничко читање и тумачење приручника, гледање фотографија из других вртића (како у оквиру Установе, тако и ван ње) и дискутовање о њима, анализирање документације, вођење разговора о видљивости процеса учења како у докумантацији, тако и у простору вртића... Неформални састанци, састанци у мањим групама (повезивањем васпитача из соба које су просторно најближе; васпитача који деле простор собе а раде у две смене; васпитача који воде групе истог узраста, или са истим дилемама и недоумицама...), комуникација преко вибер група, показали су се корисним исто колико и формални састанци хоризонталног учења (устаљени недељни састанци у вртићима, састанци стручних актива и тимова).

Имајући све ово у виду, улогу стручних сарадника треба посматрати кроз оснаживање васпитача и медицинских сестара васпитача за примену Основа предшколског програма, грађење заједничког значења, јавно заступање и промовисање значаја предшколског васпитања и образовања; повећање видљивости слике о детету, процеса учешћа и учења; повезивање са заједницом и заједничком развијању програма групе кроз партиципацију родитеља, иницирање акција, давање предлога, техничку подршку, обогаћивање физичке средине и учествовање у евалуацији програма...

Сузана Рајућ-васпитач Смедерево

ПОВЕЗАНИ ПУТОПИС: ИЗ ХОПОВА И СРЕМСКИХ КАРЛОВАЦА ДО ЈАЧЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ВАСПИТАЧА

У суботу, 17.05.2025.године, чланови Удружења васпитача организовали су једнодневни излет у Сремске Карловце. Циљ излета је био дружење, јачање тимског духа и упознавање културно-исторјских знаменитости овог значајног војвођанског места.

Прва станица пута био је манастир Крушедол, један од најзначајнијих манастира Фрушке горе и духовни центар са богатом историјом. Чланови удружења имали су прилику да прошире сазнања о настанку манастира, његовој улози кроз векове, као и да се упознају са вредним фрескама и иконама које чине ризницу наше културне баштине. Посебан утисак оставила је атмосфера мира и тишине, која подсећа на значај очувања диховних вредности.

Након посете манастиру, путовање је настављено ка Сремским Карловцима, граду богате културне и просветне традиције. Обишли смо Карловачку гимназију, Патријаршијски двор, Саборну цркву Светог

Николе, и познату Карловачку чесму „Четири лава“. Кроз стручну пратњу водича сазнали смо многе занимљивости из прошлости овог града, који је вековима био средиште образовања, културе и духовности Срба.

У поподневним сатима имали смо слободно време за шетњу и индивидуалне активности, уживали смо у традиционалним војвођанским специјалитетима и дегустацији карловачких вина и куглофа. Излет је протекао у ведрој и пријатељској атмосфери, уз размену искустава и идеја међу васпитачима. Овакви сусрети доприносе јачању међусобне сарадње и заједништва у нашем удружењу.

На крају дана учесници су се сложили да овакве активности треба наставити и убудуће, јер доприносе обогаћивању знања, развијању колегијалних односа и очувању наше културне баштине.

Овакве активности планирамо да нам буду пракса и путоказ ка јачој, повезанијој и успешнијој заједници васпитача.

ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад
predskolska.novisad@gmail.com

аутор: Бранислава Шторк, васпитач
brankica_radovanovic@hotmail.com, +381652255325

коаутор:

Невена Живковић, васпитач
78nenuska@gmail.com, +381641501409

СХВАТАЊЕ И СТРУКТУИРАЊЕ ПРОСТОРА У ДЕЧИЈЕМ ВРТИЋУ

Структурирање простора деце и васпитача кроз различите пројекте

РЕЗИМЕ

У раду је приказано структурирање простора кроз различите узрасте и различите пројекте. Начин на који се простор мења није исти у млађој узрасној групи и групи пред полазак у школу. Приказано је, колико простор, у групи пред полазак у школу, деца самостално кроз хоризонтално учење дефинишу и колико је значајна улога васпитача у млађим групама када је структурирање простора у питању. Да је простор трећи васпитач уверили смо се кроз различите пројекте и то смо кроз овај рад приказале.

Кроз различите пројекте/теме истраживања, простор у соби поприма одређени облик, тако што настане целина која добије назив по теми истраживања, или се преуреди да провоцира на истраживање теме. Поента простора јесте да буде инспиративан, да подржава дечију заинтересованост, али и да подстиче на размишљање и истраживање. Простор, уколико је добро структуриран, у великој мери може да игра улогу васпитача, зато га често и зовемо трећи васпитач. Такође богатство материјалима

је важно за истраживање. У једном излагању, професорка Ж. Крњаја, је рекла да, уколико прикупљени материјал не можемо да искористимо на бар десет начина онда то није добар материјал. Тиме се и водимо у свакодневном раду. Промишљамо који би материјали били добри за провокацију и почетак новог пројекта. Дечија машта је бесконачна и потребно је подстицати децу да користе оно за шта су најкомпетентнија.

У млађој узрасној групи простор су већим делом структурирали васпитачи наравно у сарадњи са децом. Тако смо у пројекту „У свету боја“ у једном делу наше собе поставили боје и посуде за експериментисање и мешање боја које је деци било доступно. Имали смо кошуље које су деца облачила када би мешала боје да се не би уфлекала. Мешајући боје направили смо и табелу изведених боја и залепили је на зид. Доносили смо различите посуде, књиге са експериментима и све то излагали у простору са бојама, те је тај део постао наша експериментална целина. Обележили смо је да би свако ко уђе знао чему тај простор служи. Васпитач је био иницијатор, скупљао и нудио материјале,

подстицао децу на истраживање и усмеравао на експериментисање.

У средњој узрасној групи имали смо пројекат под називом „Хладни предели наше планете“. Пројекат је почео тако што су деца тих дана доносила играчке, плишане пингвине. Пратиле смо њихову игру и заинтересованост пингвинима. Одлучиле смо да је искористимо за истраживање. С обзиром да је прво полугодиште средње узрасне групе, материјале су у почетку доносиле васпитачице и подстицале децу на то како би било најбоље да се искористе. Простор смо уређивали прво у делу где смо се окупљали након доручка. Васпитачице су доносиле различите кутије, папире, вату, белу ћебад, плаве цакове и слично, тиме смо употуниле просторну целину за конструисање. Деца су материјале користила за градњу „куће“ за пингвине. Просторна целина за конструисање је попримала одређени облик. Деца су имала разне идеје, али је видљив утицај васпитача у обликовању простора у соби. Потом и у заједничком простору вртића тј. ходнику испред наше собе. Доношењем материјала смо постизале активно и мотивисано учешће деце у заједничком уређивању простора. Деца су прво слагала кутије и преко њих стављала вату, затим су доносили своје играчке пингвине и спуштала пингвине низ вату као да је снег. Раширили су вату преко неколико кутија јер је једна била мало те није било простора за више деце. Након тога су поређали плаве кесе и цакове око „снежних“ санти да би пингвини могли да пливају. Како су целине попримале свој облик, тако смо постигли и продубљивање игре. Васпитачице су кутије од ципела умотавале у бели хамер папир, деца су рекла да су то коцке леда. Пеђа је рекао да може од тога да се направи игло да будемо као ескимима. Наставили су да доносе кутије од куће па смо заиста могли да их слажемо као коцке и правимо од њих или бар покушамо да направимо

игло. Једног дана смо у собу унеле неколико великих коцки леда. Деца су брзо из конструкторске целине узела алат и кренули су да куцкају по леду као чекићем. Када смо их питале шта то раде рекли су па правимо коцке леда да завршимо наш игло. Како смо завршили једну целину, а дечија заинтересованост није јењавала остатак материјала смо преместили у ходник и направила други најхладнији део наше планете, Јужни пол. Простор су деца допуњавала играчкама ајкулама, китовима и пингвинима... Нека деца нису имала играчке, па смо одлучили да направимо од балона и новина три велика пингвина, који су представљали породицу пингвина. Како смо добили и Јужни и Северни пол, тако су се и деца поделила у мање групе чије су активности проистекле из потребе игре и њима смисленог истраживања. Простор је подржавао дечију заинтересованост самим тим што је то био простор који је био доступан одмах по доласку у вртић. Док би се деца преобувала журила су како би што пре ушла у простор наставила игру од претходног дана. Родитељима је био видљив начин и процес учења кроз ово формирање целина, самим тим што се једна налазила у заједничком простору, а друга по уласку у радну собу. Кроз овакво уређење целина ми као васпитачи оствариле смо баланс између потребе детета за сигурношћу и познатости простора и потребе за оптималним стресом који је покретач учења. У овом пројекту је улога васпитача као иницијатора и провокатора много већа, јер деца у том узрасту немају толико искуства које би могли да искористе у обликовању простора. Зато су врло вешти у манипулисању с различитим материјалима баш из разлога што их знање не ограничава да дају материјалима различите намене и функције. Деца имају сто језика како је италијански педагог Малагуци рекао.

У старијој узрасној групи након једног

излета деца су била одушевљена рибама и риболовом, опонашали су пецање па смо у собу донеле разне материјале: гранчице, трску, канапе, најлоне и сл. деца су почела да праве пецаљке плету рибарске мреже. Потом су једног дана донели и сами плаве најлоне и од њих направили реку.

Спонтано на средини наше собе настао је риболовачки рај у ком је учествовала скоро цела група. Досетили смо се да постоји игра пецања где је на крају пецаљке магнет па смо на крај сваке пецаљке ставили по магнет. Деца су узела папире у бојама и исекла облик рибе које смо пластифицирали и риболов може да почне. Дакле већ у старијој групи осетно је самоиницијативно дечије уређење целине према интересовању. Мила је донела акваријум па смо у њега сипали песак и ставили све рибе које смо имали у соби што од папира што пластичне. Пеђа је додао и ракове и корњаче, јер и они живе у води (неке врсте). У ходнику смо направили реку водопад и у реку ставили рибе, јер су деца у том периоду користила више заједнички простор.

На почетку ове школске године (група пред полазак у школу) како су деца долазила са мора и причала о својим доживљајима, важно нам је било где ћемо и како се наместити да би слушали једни друге о догађајима са распуста. Одлучили смо да заједно унесемо неке измене како бисмо се осећали пријатно. Током распуста због организације посла наша радна соба је била пуна деце из различитих група и различитих узраста те је соба попримила нама неприхватљив изглед. Наредних дана трајале су акције. Учествовала су и деца и родитељи. Прали смо тепих, маме су доносиле завесе, деца су сређивала библиотеку, васпитачица је донирала две фотеље, неколицина тата је извршила ситне поправке наших играчака и намештаја, деца су давала идеје где би и шта могли да преместимо. Измене су трајале око две недеље. Након измена простор је деци био примамљив, окупљали би се разговарали, листали сликовнице, играли човече не љути се, шах и сл. Направили смо нама прихватљиву естетику простора којом смо направили домаћу атмосферу а не институционалну. Овако уређена целина подстицала је децу да се самостално организују, фокусирају да чешће прихватају идеје и иницијативе других као и да буду у групама променљивог састава. На овај начин хтеле смо да ојачамо оно на чему смо радиле од почетка са овом генерацијом, а то је припадништво групи.

Када смо собу наместили дошли смо на идеју кроз нашу рутину разговор и договор о даљим дневним активностима да би било лепо да имамо и целину у којој би смо разговарали на енглеском језику јер већ неколико година учимо енглески језик. Тада је Вељко предложио да нам тема за пројекат буде“ Путовање кроз Лондон“ и да кроз пројекат уредимо просторну целину. Деца су прихватила тему, а васпитачи су кренули да пишу позивно писмо родитељима, позивајући их на учешће. Да бисмо дошли до

Лондона потребно је било израдити мапу, како би знали кроз које државе све треба проћи да бисмо стигли до Лондона. Деца су позвала другаре који добро познају заставе, такође другаре који знају да пишу и основали групу која се бавила израдом мапе. Као помоћ за израду путање користили смо интерактивну мапу коју смо добили на поклон од родитеља. Овде видимо персонализованост и индивидуалност која је потребна за задатак који су деца одредила као први корак ка нашем циљу. Тако је

на нашем зиду у соби окачена мапа Европе, а поред ње путања израђена дечијим цртањем и писањем. Након што смо користећи путању стигли у Лондон идеја је била да се јавимо родитељима да смо стигли и да смо добро. „Како то да урадимо? Заборавили смо телефоне код куће,“ рекла је васпитачица. Деца су давала различите идеје од тога да позајмимо телефон, да купимо нов у Лондону итд. Даница је наредног дана донела и исечак из новина на ком је била фотографија телефонске говорнице која је један од симбола овог града. Направили смо телефонску говорницу у њу је Михајло ставио столицу и наш телефон са бројчаником који нам је још раније поклатио Вељков деда. Настја је рекла да би било добро да запишемо бројеве телефона са чим су се деца сложила. Стога смо направили и именик да случајно неко не заборави број телефона. Шта нам је следећи корак, питала је васпитачица стигли смо у Лондон, јавили смо се родитељима. Шта ћемо да радимо у Лондону? Матеја је повикао „Сад идемо у обилазак“...а како? Матеја је рекао да у Лондону постоје даблдекери црвени аутобуси. Искористили смо интернет и потражили смо како изгледају ти аутобуси. Прионули смо на посао и обојили велику кутију од које смо направили аутобус.

Простор је сад већ подсећао на Лондон са великим црвеним аутобусом и црвеном говорницом деца су била узбуђена. Шта бисмо прво могли да обиђемо? Отворили смо туристички водич Лондона на гуглу и открили да тамо постоји велики сат под називом Биг Бен. Претходних дана смо од родитеља добили једну кутију која је била погодна да од ње направимо и Биг Бен. У једној енциклопедији као и на разгледници коју је донела Милица видели смо како изгледа овај сат те смо одлучили да га направимо. Деца су сецкала и лепила од колажа детаље на кутију потом су исцртавала казальке и бројеве. Тих дана Даница је поменула и Хари Потера, истражили смо и сазнали да је писац/књижевница по имену Џоана К. Роулинг написала роман о овом дечаку. Већ смо знали да је он чаробњак и да постоји филм о њему, а сад смо се изненадили кад смо на интернету сазнали да је филм снимам баш у Лондону и да су цео студио претворили у музеј где се могу видети костими и реквизити са снимања. Почели смо да читамо сваког дана по мало први део романа у нашем горе поменутом простору. Деца која су већ гледала филм поменула су да им је најзанимљивије било кад је Хари купио чаробњачку карамелу, јер су оне имале све укусе па чак и укус,

или укус зноја. Деци је то било занимљиво, па су од креп папира правила карамеле. Умотавали су гужвице папира у креп различитих боја и потом носили у нашу продавницу која се налазила у простору за симболичку игру. Неколико девојчица је направило натпис „Чаробњачке карамеле“. Мало по мало простор у соби је почео да личи на Лондон и постало је тесно па смо искористили заједнички простор, тј. ходник испред наше собе и „преселили“ Лондон ту. Испред врата наше собе стајали су гардисти чувајући Бакинџемску палату у којој је некад живела краљица Елизабета друга, како нас је Даница упутила. Али како је рекла она више није жива сад влада њен син краљ Чарлс и његова жена Камила.

Као што смо из овог дела пројекта Путовање кроз Лондон видели простор и време су тако организовани да пружају деци могућност да раде заједно и сарађују. Простор им је омогућавао различито груписање и заједничко учешће у различитим ситуацијама (израда мапе, телефонска говорница стварање именика, истраживање путем гугла...). Такође видљив је процес дечијег учења уз помоћ постојећих средстава и родитељског учешћа и подржавања васпитача. Деца су била у могућности да реорганизују и уређују простор како желе.

Имале смо прилику да децом не управљамо и не условљавамо их позитивно и негативно (наградама и казнама), већ смо их усмериле да кроз игру уређују простор. Усмериле смо их на смислено учешће и однос према физичком простору. То смо градиле од најранијег узраста да бисмо на крају „отпутовали“ у Лондон.

Закључак: Као што знамо грађење простора није једнократно техничко питање организације простора, већ континуирани процес осмишљавања и опремања простора којим се подржава развој квалитета односа и начина учешћа деце и одраслих

кроз делање. У раду смо приказале структурирање простора радне собе као и заједничког простора (ходника) кроз различите узрасте и пројекте. Желеле смо да прикажемо утицај васпитача у млађој, средњој узрасној групи наспрам старије и групе пред полазак у школу. Много већу улогу и одговорност васпитач има у млађим групама. У прве две године детету дајемо прилику и могућности да научи да користи своје потенцијале, своју компетентност. Уколико тај задатак васпитач испуни, у старијим узрастима деца сама мењају простор доносе материјале користе својих сто језика.

Литература

Крњаја, Ж. (2010). Игра, стваралаштво, отворен васпитни систем: шта их повезује. Настава и васпитање

Павловић Бренеселовић, Д. (2015). Књига 2 – Истраживање са децом праксе дечијег вртића. Где станује квалитет. Београд:ИПА

Павловић Бренеселовић, Д., Крњаја, Ж. (2022). Водич за развијање теме/пројекта са децом, Београд:МПНТ

Павловић Бренеселовић, Д., Крњаја, Ж., Бацковић С. (2022). Водич за уређење простора у дечијем вртићу

ПУ „Наше дете“ Врање

Аутори:

Весна Нушић, васпитач самостални педагошки саветник

Биљана Трајковић, мс васпитач

ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ПОДСТИЦАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛА КРЕАТИВНОСТИ И ДАРОВИТОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Индикатори који указују на потенцијале даровитости

Даровитост – шта у ствари „мери-мо“? Постигнуће, потенцијал, продукт, извођење... Начин дефинисања даровитости управо утиче на оно што ћемо опажати, процењивати и идентификовати. Све ово доводи и васпитача у промишљање: колико је ово тачно, поуздано?

Идентификација укључује примену различитих алтернативних метода: посматрање, извођење, продукте... Даровиту децу васпитачи препознају у вршњачкој групи. Поузданих инструмената за идентификацију нема. Због тога морамо бити врло пажљиви у раду на овом подручју. Не форсирати дете и не давати му превише задатака и не очекивати. За васпитача је потребно да зна на који начин да препозна даровито дете, како да створи групну кохезију у интеракцији деце и на који начин подстицати дечије потенцијале. Пажљиво посматрање деце омогућава васпитачима да препознају свако даровито дете и оно које се истиче по својим особеностима и оно интровертно које има превише идеја али их не зна усмерити. Ствараоци нису само ретки појединци. Ликовни израз и креативност постоји у сваком детету и може даље да се развија. Ликовни развој има свој континуитет и не треба се ометати већ га подржавати. Можда је најједноставније препознати

потенцијалну даровитост у ликовном изразу детета због стваралачког карактера. Имамо продукт, видљив је, деца цртају или сликају оно што виде, брзо напредују, цртежи су им врло реални. У складу са тим можемо рећи да би даровити појединци били сви они који показују изузетне таленте или вештине у једној или више области. Стручњаци наводе неколико зједничких карактеристика помоћу којих се може открити даровитост :

- Све их интресује
- Имају одличну меморију
- Могу дуго да задрже пажњу
- Имају способност да разумеју сложене појмове, опажају односе и размишљају апстрактно
- Одлично резонују
- Брзо решавају и најкомпликованије задатке
- Уче брзо без потребе за додатним појашњењима
- Имају необичну али бујну машту
- У добрим су односима са родитељима и другим одраслима
- Имају одличан смисао за хумор
- Перфекционисти су
- Веома су мотивисани и усмерени својим циљевима и њиховим остварењима

- Уживају у учењу нових ствари
- Уживају у интелектуалним активностима
- Врло рано почињу да говоре и имају већи фонд речи
- Рано науче да пишу
- Постављају питања: „Шта ће се десити ако...?“

Све ово нисам знала када је Никола дошао у нашу васпитну групу. Неке ствари сам интуитивно наслућивала, а неке професионално и знала; трудила се да сваком детету дам довољно могућности и материјала да се искаже и оствари свој потенцијал. Никола ме је „приморао“ да кренем из другог угла: да посматрам, читам, проучавам стручну литературу и стално осмишљавам нове изазове за њега. Он је то просто сам тражио-не речима већ заинтересованишћу и посвећеношћу. Као што знамо скоро сва деца воле да цртају и боје. Николин први цртеж се издвојио од свих осталих – са три године цртеж је био пун детаља и оних, најситнијих, обојених тако да нигде није било преласка преко линије. Моја прва реакција је била непримерена; питала сам Николу: Да ли ти је неко од другова помогао? Одговор дечака ме је одмах вратио на прави пут па сам га похвалила рекавши: Извини, али цртеж је прелеп, помислила сам да га је цртао неко одрасли. Никола се није увредио али и дан данас нисам сигурна колико сам га повредила. Од овог тренутка почиње моје посматрање, учење и идентификација Николиних талената али и промишљање о материјалима које ћу унети у простор да бих подстакла даровито дете.

Када је говор у питању Никола је имао довољан фонд речи у складу са узрастом али није артикулисао добро

већину гласова. Због тога је био ћутљивији од остале деце. Увела сам уз договор са децом ново правило да пре одласка кући читамо свакога дана по једну причу. Деца су слушала, су-традан доносила цртеже од куће, глумила, драматизовала. Никола постаје све опуштенији, почиње да разговара и са децом и одраслима, вршњачка заједница га прихвата управо унаквим какав јесте. У радној соби имали смо мноштво костима за коју нам је гардеробер израдио тата једне девојчице. Приметила сам како Никола врло често у току дана облачи различите костиме, узима у руке различите реквизите: штапиће, дрвца... и глуми пред огледалом. Прво је то била пантомима а онда како је све боље изговарао гласове почиње да организује драмске игре са пар девојчица. Он им је стилиста, сређује им косу, говори који костим да обуку и онда заједно крећу у игру доносећи правила у току саме игре. Костиме које је Никола узимао у почетку су били типично „мушки“ - сакои, лекар, поштар, медвед... Касније како се његова машта и креативност развијала почиње да облачи у тада популарне костиме девојчица - Елза, Снежана... мота мараму око главе, ставља кецељицу... Посматрала сам га и одмах помислила: Дастин Хофман! Мултиталентовано дете. Почињемо сви заједно на нивоу групе да откривамо свет позоришта; идемо у позориште, биоскоп, посећујемо музеј, галерију... Са нама врло често иду и чланови породица деце јер је Дечији клуб отвореног типа још од 2012. год. Родитељи су и наши сарадници али и партнери у креирању васпитно-образовног процеса и праћења напредовања деце. Читање прича се наставља свакодневно и некако заједно долазимо на идеју да месечно дружење са

родитељима организујемо кроз акциону драматизацију. Заједно смо поделили улоге, свако дете се определило према свом нахођењу и афинитетима. Родитељи су имали прилике да виде своју децу у другачијим улогама а Никола је бриљјантно одиграо своју улогу. Улога није имала много текста али је он ситуације дочарао покретом, мимиком, гласом... У току плесних и музичких игара који су били наша свакодневица у групи се слушала сва врста музике сем турбо фолка. Деца су имала прилике да сама креирају свој лични плес. Најбољи балетски играч у групи, са софистицираним покретима био је Никола. Који год жанр да сам пустила, беспрекорно је хватало ритам и рукама и ногама, целим телом плесао. У свакодневним контактима са родитељима подстичем развијајуће компетенције сваког детета. Са Николиним родитељима је то било лако, они већ јесу приметили његов таленат за цртање и по мом савету уписују га у ликовну радионицу. Никола и његови таленти се развијају у правом смеру. Има подршку и од породице, вршњака и васпитача. Све до једног дана... На заказани разговор дошли су забринути Николини родитељи. Њихов разговор је почео врло неуобичајено; Да ли Никола облачи женске хаљине у вртићу... Колико често то ради... Искрено сам им одговорила и поново покренула причу о његовим талентим, рекавши да је он једна уметничка душа. Тада су ми родитељи поверили своје страхове: и они су приметили како Никола све чешће улази у мајчин ормар, облачи њене хаљине, штикле и шета се испред огледала и по кући. Покушала сам да им објасним да је то дечија игра која је потпуно нормална и потребна. Открили су тајну да се пла-

ше да то не оде у неку другу страну... Кроз разговор сам покушала да их убедим да то не мора да значи ништа, да се људи рађају са различитим опредељењима... али није вредело. Замолили су ме да му не дозвољавам да се често игра са женским костимима а и и они су то већ кући урадили. Обавили су и разговор са Николом на ту тему објаснивши му да се дечаки не играју на овај начин. Покушала сам да спасим шта се могло спасити тако што сам им заказала стручни разговор са педагошкињом Установе. У каснијем контакту са њом она им је потврдила моју причу да не треба бранити, него пустити игру и неосетно је усмеравати. Некако у том тренутку Никола прелази у групу ППП и нисам у ситуацији да пратим његов рад и таленте даље. У контактима са Николином породицом преко фејсбук профила видим фотографије Николе и његовог тате како пливају на базену, играју фудбал, возе ролере, скијају... тата је између осталог локални фудбалер. Никола постаје члан фудбалског тима. На фотографијама на Николином лицу видим срећу и неку црту озбиљности, оштрине...? Да ли жели да се докаже тати да он и то може? Или је стварно вансеријски таленат? У телефонским разговорима са Николиним родитељима сазнајем да он и даље црта али и да се много бави спортом и постиже резултате. Радујемо се заједно успесима. Никола полази у основну школу и на бројним такмичењима у школи и на локалу осваја награде за цртеже. Поносни родитељи објављују цртеже на фејсбук профилу. У четвртом разреду основне школе, Никола доживљава страшну, породичну трагедију. Отац му за неколико дана умире у болници од последица Ковида 19. Ти дани су

страшни за целу породицу и град. И даље сам у контакту са Николом, његовом браћом и мајком. Долазе у вртић да ме виде, чујемо се телефоном. Никола постиже успехе на ролеријади у Словенији. Како каже његова мама, црта али не стално као раније... Више је на телефону. Брине се због тога. Уверавам је да ће сви таленти ако су подржани кад тад изаћи на видело... А телефони и пубертет па то некако иде заједно! Шта ће Никола постати у животу остаје да чекамо, бодримо га и видимо!

За подизање даровитости детета кључна је улога породице, која поштује њихову посебност, мишљење, идеје и снове. Не форсирати дете и не давати му превише обавеза, пустити га да ствара у свом темпу. Данас знамо да за постизање успеха многих даровитих и квалитетних уметника светског гласа не би било да није било ране интервенције, идентификације и подршке породице, васпитача и учитеља.

Литература:

Даровитост и креативност деце предшколског узраста, Зборник сажетака 08.02.2020. Нови Сад

Александ Црвенић Пацек-Психоцентрала <https://www.psihocentrala.com/author/aleksandracrvenic/>

Мирјана М. Николић¹ Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум, Сремска Митровица Радован Б. Грандић Филозофски факултет, Одсек за педагогију, Нови Сад Милош Р. Павловић ОШ „Бранко Радичевић“, Сремска Митровица Оригинални научни рад Компетенције васпитача за рад са даровитом децом, 2017. Нови Сад

Када мотивација води: ПОРТРЕТ МЛАДИХ ВАСПИТАЧА

ПУ „Радосно детињство”, Нови Сад
Вртић: „Маслачак“, Народног Фронта 42.
Тим вртића „Маслачак”
Љиљана Карделис-помоћник директора,
Драгана Милошевић-стручни сарадник и
васпитачице Соња Крагуљ, Анита Радукић.

НОВИ ВЕТАР У НАШОЈ УСТАНОВИ

наш колега Валентин Фаин

Када неко остави траг већ при првом сусрету, речи се саме сложе. Као неко ко је унео свежину, радозналост и нову инспирацију у раду са децом, а и међу колегама, заслужено је постао пример младог васпитача који надахњује. Он је неко о коме се с правом говори и пише. Упознајте Валентина Фаина.

Валентин као приправник започео је свој професионални пут у вртићу „Маслачак“, где и данас ради. Од првог дана показао је жељу да закорачи у свет рада са децом отвореног срца. Како кажу његове колегинице, помоћница директора Љиљана Карделис и стручна сарадница педагошкиња Драгана Милошевић, већ на почетку их је очарао својим широким осмехом, ентузијазмом и младалачком енергијом. И данас не престаје да их изненађује и мотивише својим радом, преданошћу и врлинама. Истичу да свој посао обавља са много љубави и задовољства, те да је брзо постао непресушени извор покретачке енергије у целом вртићу. Са децом гради близак и подстицајан однос, уважава њихово мишљење, идеје и предлоге. Када је Валентин у питању, кажу да није само његов однос са децом топао, уважавајућ и подржавајућ, већ да је такву атмосферу пренео и међу колеге. Увек спреман за нове изазове и пружање подршке када треба, својим ведрим духом и креативношћу оплеменио је и наставља да гради позивитну атомсферу у вртићу. Описују га као особу која показује иницијативу, дели идеје и мишљење са колегама, спремно учествује у заједничком планирању и рефлексијама. Његово ангажовање

значајно доприноси побољшању квалитета тимског рада, чиме је учинио видљивим и значајне промене у физичком окружењу вртића и допринео да атмосфера постане динамична спрега односа, активности и акција деце, запослених и родитеља. Валентин Фаин је млад васпитач који својим ставом, одговорношћу и професионалним приступом показује да од њега можемо много очекивати у будућности. Верују да ће његови кораци на путу професионалног развоја бити још успешнији.

Речи које најбоље описују да сарадња са њим доноси лакоћу, осмех и осећај сигурности, како деци тако и колегама, долазе управо од његове собне колегинице, Соње Крагуљ:

„Радићете са мушким васпитачем, јако је млад, свестран и укључен у разне организације. Мислим да ћете се лепо слагати“, рекла ми је тада руководитељка педагошке јединице. У њеном гласу и изразу лица препознала сам искрено одушевљење, оно топло и зарзно које се истог тренутка пренело на мене. Пријатно изненађена, већ тада сам веровала да ће то бити почетак нечег доброг. Била је ту по која мисао „Млад је, први пут је уложи васпитача, стартујемо од средње групе“. Те мисли нису стварале сумњу, подсећале су ме на мој почетак и шансу коју сви заслужујемо. Вест сам поделила са колегиницама које, такође, нису сакриле своје изненађење. Ипак, реч је о мушком васпитачу, што је права реткост у нашем послу. Има их, и сваки нови доноси свежину и другачији поглед на рад са децом. Заједно смо са знатижељом ишчекивале његов долазак. Тог септембра 2024.

године стигао је Валентин Фаин и тако је почела наша сарадња и свакодневна прича у групи. Када сам добила задатак да напишем текст за часопис „Праксозорје“ о њему, размишљала сам шта да напишем, а да заиста дочарам њега и наш заједнички живот и рад у вртићу. Желела сам да они који читају осете радост коју Валентин носи са собом. Осим радости, његова топлина је та која се свакодневно осети. Најлакше би било да га лично упознате, онда бисте тачно разумели о чему пишем. Већ при првом поздрављању осетила сам његову лепу и полетну енергију. Речи руковођице „мислим да ћете се лепо слагати“ тада су добиле смисао. Знате онај тренутак када „кликнете“ са собним колегом или колегиницом, када осетите да делите исте вредности и важности, допуњујете се, разумете и уважавате. Временом почнете да личите једно на друго, изговарате исте речи у исто време, а различита мишљења износите с поштовањем и отвореношћу. Такав је наш однос, и то се преноси на децу, јер она најбоље осећају добру енергију и љубав којом су окружена. Деца су га одмах заволела, а и родитељи су са симпатијама прихватили његов ентузијазам и посевећеност. „Сунце моје“, његова омиљена реченица, постала је препознатљив знак у нашој групи. Кажу колега да, када чује то његово „сунце моје“, зна се да је стигло и само сунце. У раду се препознаје и осети његова нежност, она која доноси поверење и сигурност. Иза тога стоји његова искрена жеља, воља и посвећеност да постане васпитач. Како бих допринела томе, радо сам и са одушевљењем прихватила своје прво менторство. Валентина нисам посматрала као приправника, већ као равноправног колегу и партнера у раду. Сам тај професионални пут приправника носио је са собом промене, изазове и нове ситуације у које смо заједно упливали, решавали, допуњавали се, учили и оснаживали се. Валентин је заиста неисцрпан извор талената и идеја које те просто инспиришу и подстичу. Има изражен уметнички дар. Свира хармонику и клавир, лепо пева, и тиме често уноси

посебну атмосферу у рад са децом и колегама. Он је неко ко радо дели своје знање и интересе. Мене је, на пример, упознао са богатством мађарске културе и језика, приближио ми је неке лепе обичаје и изразе који су постали део наше свакодневнице. Увек спреман да помогне, посебно када је у питању дигитална технологија, проналази начине да нам олакша рад. И успева у томе. Посебно ценим што је, иако млад, имао способност да мене као старију и повученију колегиницу подстакне да се више отворим, да покажем наш заједнички рад и резултате које постижемо са децом. Његова слобода, спонтаност и вера у тимски дух охрабриле су ме да иступим пред друге, да заједно са њим напишем стручни рад и учествујем на стручним скуповима. На тај начин ме „погурао“ напред, у оно непознато, и помогао ми да и сама растем кроз нашу сарадњу. И то је оно најлепше, када уз таквог колегу посао те инспирише да дајеш најбоље од себе и сијаш у ономе што радиш.“

Колико је Валентинова топлина и енергија стварна сведоче и они који са њим свакодневно деле радни простор и заједничке изазове. Једна од њих је и његова колегиница, Анита Радукић, која је кроз заједнички рад препознала праву суштину његовог приступа послу и људима.

„На недавним стручним сусретима васпитача у Кладову имала сам прилику да наступам заједно са младим колегом Валентином. Искрено, у почетку нисам била превише одушевљена идејом да станем пред публику, међутим, Валентин ме је потпуно разоружао својим ентузијазмом и оптимизмом. Нисам могла да одбијем некога ко је већ имао спремну идеју, сценарио, реквизите и план за сваки детаљ. Од самог почетка имао је визију да смо ми савршен тим. Морам признати, био је у праву. Преузео је улогу правог координатора: осмислио је концепт, распоредио задатке, водио рачуна о костимима и реквизитима, а све то уз осмех и неисцрпну енергију. Док смо ми размишљале како ће то све изгледати, он је већ имао спреман

план Б за сваки случај. На сцени је показао не само професионализам, већ истинску љубав према послу. На духовит и занимљив начин представио је наш град, културу и обичаје, уносећи у наступ топлину и емоцију која је освојила публику. Његова спонтаност и природност створиле су атмосферу у којој су и учесници и публика уживали. Валентинов приступ раду показује да је у нашем послу најважније имати срце, осмех и спремност да инспиришемо једни друге. Након овог искуства могу само да кажем, ако вас Валентин позове да будете део његовог тима, немојте ни помишљати да га одбијете!“

Питали смо колегу Валентина сада након годину дана да ли је овај позив испунио његова очекивања? Овакав одговор нам је дао колега Валентин:

“Још током одрастања уз мајку васпитачицу, а касније и током школовања, знао сам да је рад са децом нешто најлепше и најплеменитије што човек може да ради. Управо та мисао водила ме је да упишем Високу школу струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду. За мене је васпитачки позив много више од занимања. То је прилика да будем део детињства, оног најчистијег и најневинијег периода живота, где се сваки дан учи, истражује и расте заједно са децом. Када сам

започео свој приправнички стаж, носио сам са собом и дозу несигурности, као и сваки почетник. Питао сам се како ћу се снаћи, са киме ћу радити и каквог ћу ментора имати. Моја срећа је била што сам добио менторку, васпитачицу Соњу Крагуљ, која ми је са пуно стрпљења и несебичне подршке пренела своје знање, искуство и љубав према послу. Уз њену помоћ, корак по корак, спознао сам сву лепоту и одговорност васпитачког позива. Научио сам колико је важно стрпљење, посвећеност и разумевање, али и колико радости доноси дечји осмех и њихов мали, али искрени успех. Наравно, било је и треме, јер одговорност коју носи васпитно-образовни рад није мала. Сваки дан је нова прилика да учим, не само децу, већ и од деце. Положивши приправнички испит, осетио сам огроман понос и радост. Тада сам схватио да сам на правом путу и да припадам професији која гради темеље будућности. Данас сам захвалан што сам окружен људима од којих могу да учим, који ме подстичу да будем бољи и који су мој ветар у леђа. Са поносом и радошћу могу рећи да сам срећан што сам свој почетак започео у вртићу „Маслачак“ уз велику подршку тадашње главне васпитачице, Зоје Тењи. За мене, рад са децом није само посао, већ шанса да сваког дана учини свет бољим.“

2026

Јануар						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Фебруар						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Март						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Април						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Мај						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Јун						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Јул						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Август						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Септембар						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Октобар						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Новембар						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Децембар						
По	Ут	Ср	Че	Пе	Су	Не
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373.2 (497.11)

ПРАСКОЗОРЈЕ : информативно-стручни часопис за професионално деловање практичара предшколског васпитања и образовања / главни уредник Слободанка Радосављевић. - 2024, бр. 1- . - Смедерево : Newpress, 2024- (Смедерево : Newpress). - 30 cm

Полугодишње.
ISSN 3042-0113 = Праскозорје
COBISS.SR-ID 142296585

A photograph of a winter forest. The trees are bare and covered in a thick layer of snow. A path leads through the trees towards a small stream. The sky is a pale, hazy blue. The overall mood is quiet and serene.

Највећи губитак у животу лежи у љубави
коју нисмо могли дати,
у снази коју нисмо искористили,
у превеликој разборитости
која нас је спречавала да ризикујемо...
Тако смо, избегавајући патњу,
избегли и срећу.